

UNIVERZA V LJUBLJANI

PRAVNA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

ALEKSANDAR SPREMO

**PRAVNA SREDSTVA ZOPER SODBO NA
PODLAGI PRIZNANJA KRIVDE**

Ljubljana, julij 2019

UNIVERZA V LJUBLJANI

PRAVNA FAKULTETA

Pravna fakulteta
Univerza v Ljubljani
100

MAGISTRSKO DELO

ALEKSANDAR SPREMO

**PRAVNA SREDSTVA ZOPER SODBO NA
PODLAGI PRIZNANJA KRIVDE**

Mentor: izr. prof. dr. Primož Gorkič

Ljubljana, julij 2019

ZAHVALA

Svojim staršem.

KAZALO

POVZETEK	vi
ABSTRACT	vii
SEZNAM KRATIC	viii
1 UVOD	1
2 PRIZNANJE KRIVDE	3
2.1 Zgodovinski razvoj instituta priznanja krivde	3
2.2 Vmestitev instituta v pravni red Republike Slovenije.....	3
3 PRAVNA SREDSTVA	8
3.1 Redna in izredna pravna sredstva	8
3.2 Odložilna ali neodložilna pravna sredstva	8
3.3 Devolutivna in nedeolutivna pravna sredstva.....	8
3.4 Popolna in nepopolna pravna sredstva.....	9
3.5 Pisna in ustna pravna sredstva.....	10
3.6 Ustavna pravica do pravnega sredstva.....	10
4 O PRAVICI DO PRAVNEGA SREDSTVA	11
4.1 Pravica do pravnega sredstva kot ustavna pravica.....	11
4.1.1 Praksa Ustavnega sodišča Republike Slovenije	13
4.2 Pravica do pravnega sredstva kot konvencijska pravica.....	13
4.2.1 Praksa Evropskega sodišča za človekove pravice	14
5 PRIMERJALNO PRAVNI VIDIKI	16
5.1 Akuzatorni postopki.....	16
5.2 Inkvizitorni postopki.....	16
5.3 Mešani postopki.....	17
5.4 Zvezna republika Nemčija.....	17
5.5 Združene države Amerike	19
6 ODPRTA VPRAŠANJA SLOVENSKE UREDITVE	22
6.1 Vprašanje preizkusa dejanskega stanja	22
6.2 Vprašanje preizkusa kršitve pravil postopka	24
6.3 Kršitve ekskluzijskega pravila	27
6.4 Položaj oškodovanca v kazenskem postopku.....	29
7 IZREDNA PRAVNA SREDSTVA	35

8	SKLEPNE UGOTOVITVE.....	36
9	SEZNAM VIROV IN LITERATURE	40
9.1	Predpisi.....	40
9.2	Strokovna in znanstvena dela.....	40
9.3	Judikatura.....	41

POVZETEK

Leta 2012 je stopila v veljavo novela Zakona o kazenskem postopku (ZKP-K), s katero je bila uvedena sodba na podlagi priznanja krivde.

V magistrskem delu se avtor osredotoča na omejena pravna sredstva, ki jih ima obdolženec v primeru priznanja krivde, in jih primerja s pravnimi sredstvi v rednem kazenskem postopku. Pravico do pravnega sredstva obravnava ob upoštevanju, da gre za ustavno pravico, ki uživa posebno varstvo, kot tudi, da gre za konvencijsko pravico, ki je opredeljena v Evropski konvenciji o človekovih pravicah. Avtor se osredotoča tudi na druga odprta vprašanja pozitivnopravne ureditve.

Po primerjalnopravnem pregledu ameriške in nemške ureditve se avtor v sklepnih ugotovitvah tega dela opredeli do ureditve *de lege lata* in predlaga spremembe *de lege ferenda*.

Ključne besede: priznanje krivde, pravna sredstva, nepopolno pravno sredstvo.

ABSTRACT

In 2012 amendments of the Criminal Procedure Act of the Republic of Slovenia (ZKP-K) entered into force introducing judgment on the basis of a guilty plea.

In the Master's thesis, the author considers the limited legal remedies available to the accused in the event of a guilty plea and compares them with legal remedies in a regular criminal procedure. The divergent legal remedies are reviewed in the context of both constitutional rights and the rights enshrined by the European Convention on Human Rights. The author also focuses on other unsettled issues of positive law regulation.

Following a comparative review of procedural approaches in the United States and Germany, the author concludes with proposals of reform to the current law.

Keywords: guilty plea, legal remedies, incomplete legal remedy.

SEZNAM KRATIC

URS: Ustava Republike Slovenije

EKČP: Konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (krajše: Evropska konvencija o človekovih pravicah)

ZKP: Zakon o kazenskem postopku

ZKP-K: Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku

US RS: Ustavno sodišče Republike Slovenije

VS RS: Vrhovno sodišče Republike Slovenije

VSL: Višje sodišče v Ljubljani

VSM: Višje sodišče v Mariboru

VSC: Višje sodišče v Celju

ESČP: Evropsko sodišče za človekove pravice

ZRN: Zvezna republika Nemčija

ZDA: Združene države Amerike

BverfG: nemško Zvezno ustavno sodišče (nem. *Bundesverfassungsgericht*)

BGH: nemško Zvezno vrhovno sodišče (nem. *Bundesgerichtshof*)

StPO: nemški Zakon o kazenskem postopku (nem. *Strafprozessordnung*)

1 UVOD

Z novelo Zakona o kazenskem postopku (ZKP-K)¹ je bila v kazenskem procesnem pravu Republike Slovenije uvedena sodba na podlagi priznanja krivde. V skladu z zakonom ima obdolženec dve možnosti priznanja krivde: prvič, da krivdo prizna na predobravnavnem naroku, ali drugič, da s tožilstvom sklene sporazum o priznanju krivde.

V svoji magistrski nalogi se osredotočam na pravna sredstva, ki jih ima obdolženec v primeru priznanja krivde. Dejstvo je, da so zoper sodbo na podlagi priznanja krivde pravna sredstva omejena, zato jih bom analiziral tako, da jih bom primerjal s pravnimi sredstvi v rednem kazenskem postopku.

Pravica do pravnega sredstva je ustavna pravica (25. člen Ustave Republike Slovenije)², zato za njeno omejevanje veljajo strožja pravila (test sorazmernosti). Fišer navaja, da je pravica do pritožbe pri nas široko zasnovana, ker je dvignjena na nivo ustavne pravice, ob tem pa poudarja široke možnosti uporabe izrednih pravnih sredstev.³ Prav tako velja omeniti, da je pravica do pritožbe tudi konvencijska pravica, saj je opredeljena v 6. členu Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic (EKČP) in v 2. členu Protokola številka 7 k EKČP⁴. Zato bom pravna sredstva zoper sodbo na podlagi priznanja krivde analiziral in se do njih opredelil tudi skozi prizmo ustavnega in konvencijskega normiranja.

Ob tem velja poudariti, da je novela ZKP-K pomembna tudi s systemskega vidika umeščenosti našega tipa kazenskega postopka. Zanj je značilno veljalo, da gre za mešani postopek, ki je bližji inkvizitornemu tipu. Omenjena novela ga značilno približuje akuzatornemu tipu, saj so konsenzualni pristopi tipični za adversarne sisteme, čeprav naš sistem še vedno ostaja pretežno mešan.

¹ Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 91/11).

² Ustava Republike Slovenije (URS), (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99 in 75/16 – UZ70a).

³ Fišer (2006), str. 390.

⁴ Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic, URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_SLV.pdf (1. 7. 2019).

V tej luči bom v magistrski nalogi analiziral institut priznanja krivde (z osredotočanjem na pravna sredstva) tudi s primerjalnopravnega vidika, in sicer z obravnavo ameriškega sistema, ki je tipično akuzatorni, in nemškega sistema, ki velja za tipično inkvizitornega.

V tej nalogi bom obravnaval tudi nekatera odprta vprašanja naše ureditve, ki so problematična, predvsem takrat, ko jih v obravnavo sprejmejo višja sodišča. Gre za vprašanje preizkusa dejanskega stanja, vprašanje preizkusa kršitve pravil postopka in konkretnije tudi kršenje ekskluzijskega pravila. Gre za zanimiva vprašanja povezana s pritožbenimi razlogi, kjer je pritožba na normativni ravni sicer dopustna, v praksi pa je njeno reševanje problematično.

Nenazadnje se bom dotaknil tudi ureditve položaja oškodovanca, ki sicer v kazenskem postopku nima položaja stranke (razen takrat, ko nastopa kot tožilec), njegova vloga in možnost uveljavljanja svojih interesov pa je vendarle posebnega pomena.

2 PRIZNANJE KRIVDE

2.1 Zgodovinski razvoj instituta priznanja krivde

V kazensko-pravni teoriji na splošno razlikujemo dva pogleda na institut priznanja krivde. Na eni strani imamo zagovornike tega instituta, na drugi strani pa tiste, ki upravičenosti tega instituta oporekajo. Tako kot se ta dva pola razlikujeta v vsebinskih pogledih o dopustnosti tega instituta, se razlikujeta tudi glede vprašanja njegovega nastanka in z njim povezanega razvoja.

Da so pogajanja o priznanju krivde prisotna vsaj toliko, kolikor obstaja sojenje, saj so nujna sestavina vsakega kazenskega postopka, trdijo zagovorniki instituta. *A contrario* tisti, ki institutu nasprotujejo, trdijo, da je do razvoja instituta prišlo šele konec 18. stoletja, in sicer v Angliji in v ZDA, čeprav dopuščajo možnost, da so se določeni primeri pogajanj o priznanju krivde zgodili že prej.⁵ Tratnik Zagorac poudarja, da začetek strmega vzpona pogajanj lahko umestimo v drugo polovico 19. stoletja.⁶

2.2 Vmestitev instituta v pravni red Republike Slovenije

Institut priznanja krivde je bil v kazensko procesno pravo Republike Slovenije uveden z novelo Zakona o kazenskem postopku (ZKP-K), ki je bila sprejeta leta 2011, uporabljati pa se je začela 15. maja 2012. Postopke sporazumevanja strank Dežman ocenjuje kot odločnejši korak k posttranzicijski kazenski procesni zakonodaji in dodaja, da so najvidnejši znak pomembnega spreminjanja mešanega kontinentalnega postopka.⁷

Na tem mestu velja poudariti, da je priznanje krivde obstajalo že pred omenjeno novelo. Obtoženec je lahko krivdo priznal na glavni obravnavi, vendar sodišče kljub še tako popolnemu priznanju ni bilo odvezano dolžnosti, da izvede tudi druge dokaze.⁸ Iz navedenega izhaja, da je priznanje krivde bilo še vedno podvrženo načelu instruktivske maksime iz 299. člena ZKP. Po uveljavitvi novele ZKP-K je očitna novost prav ta nezavezanost k načelu instruktivske maksime v fazi predobravnavnega naroka. To po mojem mnenju zasleduje namen instituta

⁵ Tratnik Zagorac (2014), str. 70.

⁶ *Ibidem*, str. 71.

⁷ Dežman (2012), str. 1374.

⁸ 330. člen ZKP pred novelo ZKP-K.

priznanja krivde, to je racionalnejši (in hitrejši) kazenski postopek. Brez tega odstopa od načela instruktivske maksime se priznanje krivde ne bi moglo realizirati v njegovem pravem pomenu in bi ostali na bolj kot ne praznem oziroma golem priznanju, ki je veljalo pred uvedbo predobravnavnega naroka. Kljub temu velja poudariti, da je odločitev o sprejetju še vedno v pristojnosti sodišča, ki lahko takšno priznanje tudi zavrne.

Šugman Stubbs navaja, da je na sodišču zelo pomembna vloga, saj mora na preobravnavnem naroku pred sprejemom sklepa o priznanju obdolženca izprašati o ključnih dejstvih in poteku kaznivega dejanja. Čeprav je takšno izpraševanje podobno zaslišanju, ne gre za slednje. Zaslišanje obdolženca je namreč predvideno šele v fazi glavne obravnave, takšno izpraševanje pa je namenjeno temu, da pride do priznanja, ki ustreza dejanskemu stanju in dokazom v spisu.⁹ Ob navedenem je potrebno upoštevati, da načelo instruktivske maksime ne velja za predobravnavni narok, temveč samo za glavno obravnavo.

Ko govorimo o priznanju krivde po noveli ZKP-K, velja poudariti, da je slednje možno izvesti na dva načina: s priznanjem krivde na predobravnavnem naroku ali s sporazumom.

Predobravnavni narok je z novelo ZKP-K na novo uvedena faza kazenskega postopka, ki med drugim predvideva možnost, da se obtoženec izjavi o priznanju krivde, in je urejena v XIX.a poglavju ZKP. V primeru, da obtoženec krivde na predobravnavnem naroku ne prizna, se sodni postopek nadaljuje z glavno obravnavo. V primeru priznanja krivde pa se – po sklepu o sprejemu priznanja – preide na narok za izrek kazenske sankcije. Na tem mestu velja opozoriti na določbo drugega odstavka 285.c člena, ki določa, da obtoženec ne more preklicati priznanja krivde, ki ga je predsednik senata sprejel. Lahko pa v nadaljevanju postopka spremeni svojo izjavo, da krivde ne priznava, kar pomeni, da do priznanja krivde lahko pride ne samo na predobravnavnem naroku, temveč tudi kasneje v fazi glavne obravnave.¹⁰

Glede predobravnavnega naroka je Dežman kritičen in poudarja, da je ta narok obligatoren za vsa kazniva dejanja, ne glede na težo kaznivega dejanja, kot tudi ne glede na morebitno obdolženčevo zanikanje krivde ali vložitev ugovora zoper obtožnico. Spornost vidi v tem, da ga odreja predobravnavni sodnik po uradni dolžnosti in ne na predlog strank. Takšno ureditev ocenjuje kot potencialno protiustavno, saj je sodišče tisto, ki obdolženca spodbuja k priznanju

⁹ Šugman Stubbs (2015), str. 1186-1187.

¹⁰ Drugi odstavek 285.c člena ZKP.

krivde, kar je lahko sporno z vidika 27. člena URS.¹¹ Menim, da je takšno dojemanje naše pozitivnopravne ureditve pretirano problematizirano, saj je predobravnavni narok uveden kot dodatna (sicer obligatorna) faza kazenskega postopka, kjer se pa vseeno od obdolženca ne more, ali bolje rečeno ne sme, izsiliti priznanja.

Druga, že prej omenjena, možnost glede načina priznanja krivde je sklenitev sporazuma o priznanju krivde. To je urejeno v XXVI.a poglavju ZKP.

Stranke, ki lahko predlagajo sklenitev sporazuma o priznanju krivde, so obdolženec, njegov zagovornik in državni tožilec.¹² Iz navedenega je razvidno, da pobuda za sklenitev sporazuma ne more priti s strani sodnika, kar ocenjujem za primerno ureditev z vidika nepristranskosti sodnika.

Pogajanja lahko predlaga državni tožilec še pred pričetkom kazenskega postopka, vendar je za to potreben dokazni standard utemeljenega suma. Zakon določa, da mora v tem primeru državni tožilec osumljenca pisno seznaniti z opisom in pravno kvalifikacijo kaznivega dejanja. Če osumljenec še ni bil zaslišan, ga mora državni tožilec poučiti o pravicah iz četrtega odstavka 148. člena ZKP.¹³

Velja poudariti, da se pri pogajanjih zahteva navzočnost zagovornika; zato v primeru, da osumljenec zagovornika nima, mu na predlog državnega tožilca sodišče postavi zagovornika po uradni dolžnosti.¹⁴ To zakonsko zahtevo ocenjujem za nujno potrebno, saj osumljenec praviloma ni pravni strokovnjak, ki bi bil seznanjen s procesnimi jamstvi kazenskega postopka. Na ta način bi ob upoštevanju stresne situacije, za katero lahko štejemo (pred)kazenski postopek, lahko prej pristal na sklenitev sporazuma tudi, če bi prišlo do kršitev pravil postopka.

Obstaja tudi možnost, da se z državnim tožilec pogaja samo zagovornik, za kar potrebuje soglasje osumljenca oziroma obdolženca.¹⁵

¹¹ Dežman (2012), str. 1382.

¹² Prvi odstavek 450.a člena ZKP.

¹³ Prvi odstavek 450.a člena ZKP.

¹⁴ Drugi odstavek 450.a člena ZKP.

¹⁵ Tretji odstavek 450.a člena ZKP.

Glede oblike samega sporazuma zakon določa, da mora biti sklenjen v pisni obliki, da ga podpišeta obe stranki in zagovornik. Zahteva se, da mora biti kaznivo dejanje opisano na način, kot se zahteva v 2. točki prvega odstavka 269. člena ZKP za obtožnico. Sporazum se priloži k obtožnemu aktu; v primeru kasnejše sklenitve pa takoj, vendar najkasneje do začetka glavne obravnave.¹⁶

V primeru, da do sklenitve sporazuma ne pride, je z zakonom določeno, da se iz spisa izločijo vse listine, ki se nanašajo na postopek pogajanj.¹⁷ To je po mojem mnenju vsekakor zelo pomembno zaradi pravice do poštenega sojenja in morebitne psihološke okužbe sodnika.

V prvem odstavku 450.b člena ZKP je določeno, da s sporazumom, s katerim obdolženec prizna krivdo za vsa ali nekatera kazniva dejanja, ki so predmet obtožbe, se obdolženec in državni tožilec lahko dogovorita: (1.) o kazni oziroma opozorilni sankciji in o načinu izvršitve kazni; (2.) o odstopu državnega tožilca od kazenskega pregona, za kazniva dejanja obdolženca, ki niso zajeta s priznanjem; (3.) o stroških kazenskega postopka; (4.) o izpolnitvi kakšne druge naloge.¹⁸

Izrecno je opredeljeno, da predmet sporazuma o priznanju krivde ne morejo biti pravna opredelitev kaznivega dejanja, varnostni ukrepi, kadar so obvezni ter odvzem s kaznivim dejanjem pridobljene premoženjske koristi, razen način odvzema.¹⁹ Odločanje o teh vprašanih tako ostaja še vedno v izključni pristojnosti sodnika oziroma senata. Kar ni ali ne sme biti predmet sporazuma, odloči sodišče na naroku za izrek kazenske sankcije.²⁰

O sporazumu, ki ga sklene obdolženec z državnim tožilcem, odloča sodišče praviloma na predobravnavnem naroku, razen če je sklenjen kasneje; v tem primeru odloča sodišče na glavni obravnavi.²¹ Sodišče mora odločiti, ali so izpolnjeni vsi zakonski pogoji za sprejem sporazuma. V kolikor ugotovi, da so pogoji za veljavnost sporazuma sklenjeni, sprejme sklep, da se sporazum sprejme in kazenski postopek preide v fazo naroka za izrek kazenske sankcije. V nasprotnem velja, da sodišče s sklepom zavrne sporazum in nadaljuje postopek, kot da

¹⁶ Četrti odstavek 450.a člena ZKP.

¹⁷ Peti odstavek 450.a člena ZKP.

¹⁸ Prvi odstavek 450.b člena ZKP.

¹⁹ Drugi odstavek 450. b člena ZKP.

²⁰ Tretji odstavek 450.b člena ZKP.

²¹ Prvi odstavek 450.č člena ZKP.

obtoženec krivde po obtožbi ne priznava.²² Zoper sklep o sprejemu ali zavrnitvi sporazuma o priznanju krivde ni pritožbe.²³ Glede same narave sklepa o sprejemu priznanja krivde Gorkič nedvoumno ugotavlja, da gre za sodno odločbo, in se osredotoča na pomembnejše vprašanje: ali gre za formalno ali meritorno odločbo. Zaradi nezmožnosti umestitve v eno ali drugo kategorijo ugotavlja, da gre za institut *sui generis*. Gorkič predlaga, da se sklepu pripozna meritorni značaj in se zagotovi redno pravno sredstvo, prilagojeno njegovi naravi, kar bi omogočilo instančno kontrolo nad delom prvostopenjskih sodišč.²⁴

²² Tretji odstavek 450.č člena ZKP.

²³ Četrty odstavek 450.č člena ZKP.

²⁴ Gorkič (2015), str. 12-13.

3 PRAVNA SREDSTVA

V teoriji kazenskega procesnega prava poznamo več vrst pravnih sredstev, ki se razlikujejo po namenu in učinku: redna in izredna, suspenzivna in nesuspenzivna, devolutivna in nedeveloputivna, popolna in nepopolna, neposredna in involvirana ter pisna in ustna.²⁵ V slovenskem kazenskem postopniku danes poznamo pritožbo, obnovo kazenskega postopka in zahtevo za varstvo zakonitosti.²⁶

3.1 Redna in izredna pravna sredstva

Redna pravna sredstva so tista, ki se vlagajo zoper nepravnomočne sodbe in sklepe; to je v našem kazenskem postopku samo pritožba. Izredna so pravna sredstva zoper pravnomočne sodne odločbe, ki torej posegajo v zaključeno oziroma razsojeno stvar.²⁷ Takšni pravni sredstvi sta v našem sistemu obnova kazenskega postopka in zahteva za varstvo zakonitosti, pred uveljavitvijo novele ZKP-K pa je obstajala tudi zahteva za izredno omilitev kazni.

3.2 Odložilna ali neodložilna pravna sredstva

Nadalje razlikujemo suspenzivna ali odložilna pravna sredstva od nesuspenzivnih ali neodložilnih. Pri prvih je značilno, da z vložitvijo zadržijo izvršitev izpodbijane odločbe. *Mutatis mutandis* nesuspenzivna pravna sredstva ne zadržijo izvršitve izpodbijane odločbe. Pritožba zoper sodbo ima pri nas vselej suspenzivni učinek, pritožba zoper sklep pa le, če zakon ne določa drugače. Pri izrednih pravnih sredstvih je značilno, da so nesuspenzivna, vendar se lahko v postopku s takšnim sredstvom odloči, da se začasno ustavi izvrševanje odločbe.²⁸

3.3 Devolutivna in nedeveloputivna pravna sredstva

Če o pravnem sredstvu odloča instančno (višje) sodišče, gre za devolutivno pravno sredstvo. Redna sredstva so načeloma devolutivna, torej o njih ne odločajo sodišča, ki so odločala na prvi stopnji. Nasprotno so nedeveloputivna pravna sredstva tista, kjer o njih odloča istostopenjsko sodišče. Tukaj poznamo dodatno razlikovanje na cirkularna in remonstrativna pravna sredstva. Pri cirkularnih pravnih sredstvih, ki jih pozitivna zakonodaja ne pozna več, so tista, o katerih

²⁵ Dežman, Erbežnik (2003), str. 869.

²⁶ Glej ZKP.

²⁷ Dežman, Erbežnik (2003), str. 869.

²⁸ *Ibidem*, str. 870.

odloča drugo sodišče iste vrste. Remonstrativna pravna sredstva pa so tista, o katerih odloča isto sodišče, vendar v drugem senatu.²⁹

3.4 Popolna in nepopolna pravna sredstva

Za obravnavo predmetne teme magistrskega dela je verjetno najpomembnejša delitev na popolna in nepopolna pravna sredstva. S popolnim pravnim sredstvom se lahko odločba izpodbija iz vseh razlogov, torej v celoti; z nepopolnim pravnim sredstvom pa smo omejeni na razlog, ki ga določa zakon.³⁰

Razlogi, s katerimi se sme sodba izpodbijati so navedeni v prvem odstavku 370. člena ZKP:

- 1) zaradi bistvene kršitve določb kazenskega postopka;
- 2) zaradi kršitve kazenskega zakona;
- 3) zaradi zmotne ali nepopolne ugotovitve dejanskega stanja;
- 4) zaradi odločbe o kazenskih sankcijah, o odvzemu premoženjske koristi, o stroških kazenskega postopka, o premoženjskopравnih zahtevkih in zaradi odločbe o objavi sodbe v tisku, po radiu ali po televiziji.³¹

V drugem odstavku 370. člena ZKP pa je določeno, da se sodba, izrečena na podlagi sprejetega priznanja krivde in sporazuma o priznanju krivde ne sme izpodbijati iz razloga po 3. točki prvega odstavka istega člena, sodba, izrečena na podlagi sklenjenega sporazuma o priznanju krivde pa ne zaradi odločb iz 4. točke prvega odstavka istega člena, če je sodba izrečena v skladu s pogoji, ki jih je državni tožilec določil za priznanje krivde v obtožnici ali s sklenjenim sporazumom o priznanju krivde.³²

Iz navedenega izhaja, da so razlogi, s katerimi se sme sodba izpodbijati v primeru priznanja krivde, omejeni. V nobenem primeru tako obdolženec ne bo smel sodbe izpodbijati zaradi zmotne ali nepopolne ugotovitve dejanskega stanja, v kolikor pa sklene sporazum z državnim tožilstvom, pa niti zaradi razlogov po 4. točki prvega odstavka 370. člena ZKP.

²⁹ Dežman, Erbežnik (2003), str. 870.

³⁰ *Ibidem*, str. 871.

³¹ Prvi odstavek 370. člena ZKP.

³² Drugi odstavek 370. člena ZKP.

Do uveljavitve novele ZKP-K in z njo instituta priznanja krivde je pritožba vsekakor veljala za popolno pravno sredstvo. Danes to samo delno drži, saj je pritožba zoper sodbo, izdano na podlagi priznanja krivde, nepopolno pravno sredstvo. Popolnega pravnega sredstva v tem primeru ni, kar odpira vprašanje dopustnosti takšne ureditve z ustavnega in konvencijskega vidika. O tem pa več v nadaljevanju.

Da bi zaokrožili začetno razlikovanje vrste pravnih sredstev, je potrebno omeniti še neposredna in involvirana pravna sredstva. V kolikor imamo možnost, da zoper sodno odločbo vložimo samostojno pravno sredstvo, takšnemu pravnemu sredstvu pravimo neposredno. Involvirana pravna sredstva so odvisna od vložitve temeljnega, torej osnovnega, pravnega sredstva. Pritožba zoper sodbo je v vseh primerih neposredno pravno sredstvo, s katerim se lahko izpodbijajo tudi akcesorne odločitve sodišča.³³

3.5 Pisna in ustna pravna sredstva

Kot zadnji dve vrsti velja omeniti pisna in ustna pravna sredstva.³⁴

3.6 Ustavna pravica do pravnega sredstva

Pravica do pravnega sredstva je opredeljena v 25. členu URS. Gre torej za ustavno pravico, ki za razliko od pravic, ki so zagotovljene z zakonom, uživa večji pomen, saj je njeno omejevanje dopustno le ob upoštevanju testa sorazmernosti. Dejstvo, da gre za ustavno pravico, je vsekakor pomembnega pomena za obravnavo vprašanja dopustnosti omejevanja pravnih sredstev zoper sodbo, ki je izdana na podlagi priznanja krivde. O tem nekoliko več v nadaljevanju.

³³ Dežman, Erbežnik (2003), str. 871.

³⁴ *Ibidem*, str. 871-872.

4 O PRAVICI DO PRAVNEGA SREDSTVA

Nesporno je ugotoviti, da je v kazenskem procesnem pravu Republike Slovenije pravica do pravnega sredstva v primeru priznanja krivde omejena (nepopolno pravno sredstvo), ne glede na način priznanja: na predobravnavnem naroku ali s sporazumom. Vprašanje, ki je logično sosledje te trditve, je, ali je omejitev pravice do pravnega sredstva sploh dopustna? Preden bi lahko odgovorili na to vprašanje, se je potrebno vprašati, kakšno pravno podlago je sploh potrebno upoštevati? Ob odgovoru na to vprašanje ne smemo pozabiti na doktrino in sodno prakso.

4.1 Pravica do pravnega sredstva kot ustavna pravica

Pravico do pravnega sredstva slovenski pravni red uvršča med hierarhično najpomembnejše – torej ustavne – pravice. Če ne bi šlo za ustavno pravico, se verjetno do tega vprašanja sploh ne bi bilo potrebno opredeljevati, saj bi šlo za izključno zakonsko materijo v pristojnosti zakonodajalca, ki vsaj neposredno ne bi mogla biti obravnavana s strani Ustavnega sodišča Republike Slovenije.

Pravica do pravnega sredstva je urejena v 25. členu URS, ki določa:

»Vsakomur je zagotovljena pravica do pritožbe ali drugega pravnega sredstva proti odločbam sodišč in drugih državnih organov, organov lokalnih skupnosti in nosilcev javnih pooblastil, s katerimi ti odločajo o njegovih pravicah, dolžnostih ali pravnih interesih.«³⁵

Na prvi pogled bi ob branju temeljnega pravnega akta Republike Slovenije rekli, da je z omejitvijo pravnih sredstev v primeru priznanja krivde nekaj narobe in da je ureditev *de lege lata* v kazenskem postopniku ustavno sporna.

Naslednji korak in z njim povezano drugo vprašanje je, ali je ustavno pravico možno omejiti? V primeru negativnega odgovora bi bilo jasno, da je omejevanje pritožbenih razlogov v primeru priznanja krivde v neskladju z ustavo. Vendar je seveda v ustavnem pravu dopustno tudi omejevanje ustavnih pravic. Pri tem je potrebno upoštevati t.i. strogi test sorazmernosti,

³⁵ 25. člen URS.

ki ga je Ustavno sodišče Republike Slovenije v začetku devetdesetih let razvilo iz 2. člena URS – iz načela pravne države.

Test sorazmernosti je Ustavno sodišče Republike Slovenije razvilo po vzoru nemške ustavnosodne prakse. Prvi zametki danes že dobro uveljavljenega in razvitega testa so se pojavili v odločbi U-I-51/90 z dne 14. 5. 1992. Osrednje vprašanje je bila ustavna skladnost delovnopravne zakonodaje, ki se je nanašala na konkurenčno klavzulo brez ustreznega nadomestila, ki bi ga delodajalec plačal (bivšemu) zaposlenemu. Ustavno sodišče Republike Slovenije je odločilo, da ureditev, po kateri delavec pristane na omejitev svoje svobode izbire poklica in svobode gospodarske pobude po prenehanju delovnega razmerja ni v skladu z načeli pravne države, saj za to odpoved ne dobi ustreznega materialnega nadomestila. V odločbi so ustavni sodniki odločili, da gre za nedovoljen oziroma prekomeren poseg. Sodnik Matevž Krivic je k omenjeni odločbi podal ločeno pritrdilno mnenje, v katerem je poudaril, da bi bilo namesto sklicevanja na načelo ekvivalence v pogodbenih razmerjih primernejše sklicevanje na načelo sorazmernosti, saj ustavne pravice niso v pravnem prometu. Kasnejša ustavnosodna sodna praksa je načelo sorazmernosti dodatno opredelila in za njegovo uporabo razvila že omenjeni test.³⁶

Ustavno sodišče Republike Slovenije se je prvič izrecno sklicevalo na načelo sorazmernosti v odločbi Up-16/92 z dne 25. 11. 1992, v kateri je med drugim zapisano:

»Po splošno sprejetem in močno poudarjenem pojmovanju v evropski ustavnosodni praksi in teoriji morajo biti posegi v ustavne pravice, kadar so dovoljeni, v skladu z namenom dovoljene omejitve in v skladu z načelom sorazmernost.«³⁷

Do sistematične opredelitve samega testa sorazmernosti pa je prišlo v odločbi U-I-137/93-24. Test predvideva tri pogoje za dopustnost omejitev ali posegov v ustavne pravice: nujnost, primernost in sorazmernost v ožjem smislu. Nujnost pomeni, da cilja ni mogoče doseči z blažjim posegom v ustavno pravico (ali brez njega); primernost v smislu, da je s takšnim posegom mogoče doseči zaželen in ustavnodopusten cilj; sorazmernost v ožjem smislu pomeni tehranje pomembnosti s posegom prizadete pravice v primerjavi s pravico, ki se s tem posegom

³⁶ US RS, št. U-I-51/90.

³⁷ US RS, št. Up-16/92.

želi zavarovati (pri tem je pomembno odmeriti nujnost posega sorazmerno s težo prizadetih posledic).³⁸

V kasnejših odločbah Ustavnega sodišča Republike Slovenije se je test sorazmernosti uveljavil kot izpeljanka načela pravne države iz 2. člena Ustave Republike Slovenije.

4.1.1 Praksa Ustavnega sodišča Republike Slovenije

Po pregledu odločitev Ustavnega sodišča Republike Slovenije je potrebno ugotoviti, da slednje od uveljavitve novele ZKP-K do danes (še) ni odločalo o morebitni pobudi za oceno ustavnosti ZKP v delu, ki se nanaša na institut priznanja krivde ali bolj konkretno na omejena pravna sredstva, ki so v tem primeru predvidena. Prav tako Ustavno sodišče Republike Slovenije ni odločalo o morebitnih ustavnih pritožbah obsojencev, ki bi se sklicevali na kršitev ustavne pravice do pravnega sredstva. Verjamem, da bi odločitev ustavnega sodišča razblinila marsikateri dvom glede vprašanja ustavnosti naše kazensko-pravne ureditve, ki v primeru priznanja krivde predvideva zgolj nepopolno pravno sredstvo.

4.2 Pravica do pravnega sredstva kot konvencijska pravica

Vprašanje dopustnosti določene ureditve, poleg predhodne analize z vidika ustavne ureditve, moramo pregledati tudi z vidika Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (EKČP).

V 6. členu EKČP je določena pravica do poštenega sojenja, za obravnavo te magistrske naloge pa je pomembna predvsem pravica do pritožbe v kazenskih zadevah iz 2. člena Protokola številka 7 k EKČP, ki določa:

Vsakdo, ki je bil obsojen zaradi kaznivega dejanja, ima pravico zahtevati preskus sodne odločbe o krivdi in o kazni pred višjim sodiščem. Uveljavljanje te pravice, vključno z razlogi, na podlagi katerih jo lahko prizadeti uveljavi, morajo biti določeni z zakonom. Ta pravica se lahko izjemoma omeji, če gre za kršitev manjšega pomena, kakor so predpisane z zakonom, ali če je prizadetega že na prvi

³⁸ US RS, št. U-I-137/93-24.

stopnji obsodilo najvišje sodišče ali če mu je bila izrečena oprostilna sodba po pritožbi zoper oprostilno sodbo.³⁹

4.2.1 Praksa Evropskega sodišča za človekove pravice

Za razliko od Ustavnega sodišča Republike Slovenije se je do vprašanja dopustnosti reševanja kazenskih zadev z institutom priznanja krivde že opredelilo Evropsko sodišče za človekove pravice, in sicer v primeru Natsvlishvili in Togonidze proti Gruziji (št. 9043/05 z dne 29. 4. 2014).⁴⁰

Pritožnika sta bila zakonca Natsvlishvili in Togonidze. Natsvlishvili je bil podžupan mesta Kutaisi, kasneje pa generalni direktor in predsednik nadzornega sveta tovarne avtomobilov. Bil je drugi največji lastnik te tovarne, takoj za državo. Zaradi domnevnih malverzacij z delnicami se mu je očitalo oškodovanje družbe.

Pritožnik je navajal, da je zaradi končanja kazenskega postopka s sporazumom o priznanju krivde prišlo do kršitve 6. člena EKČP in 2. člena Protokola številka 7 k EKČP. Zatrjeval je, da mu je bila kršena pravica do poštenega sojenja, saj ni imel pravice do pritožbe. V kazenskem postopku naj bi mu bila omejena številna procesna jamstva, z lastno primerjalnopravno študijo pa je zatrjeval kršitve pravice do zagovornika od začetka kazenskega postopka in pomanjkljivost gruzijske ureditve v delu, ki se nanaša na presojo sodišča o okoliščinah, v katerih je bil sporazum podpisan.

Gruzija je na navedbe pritožnika odgovorila, da je od samega začetka imel možnost, da si izbere zagovornika. V teku kazenskega postopka sta ga zastopala dva zagovornika, ki si ju je sam izbral. Pritožnik je celo dvakrat izjavil, da se želi pogajati o priznanju krivde.

ESČP je s šestimi glasovi za in enim proti ugotovilo, da v kazenskem postopku pritožnik ni bil podvržen sili ali grožnjam tožilstva. Presodilo je tudi, da je pritožnik razumel obtožnico, da je bil zavarovan z zadostnim številom jamstev, da v sklenitev sporazuma ni bil prisiljen ali zaveden z nedovoljenimi obljubami. Zaradi navedenega je odločilo, da do zatrjevanih kršitev EKČP in Protokola številka 7 k EKČP ni prišlo.

³⁹ 2. člen Protokola številka 7 k EKČP.

⁴⁰ ESČP, št. 9043/05.

Prav tako velja omeniti sodbo ESČP v primeru Scappola proti Italiji (št. 126/05 z dne 22. 5. 2012).⁴¹ Tratnik s povzemanjem sodbe navaja njene ključne točke in poudarja, da je ESČP ugotovilo, da odpoved procesnim pravicam ni v nasprotju ne s črko ne z duhom 6. člena EKČP in dodaja, da mora biti taka odpoved nedvoumna in podana ob sorazmernem spoštovanju minimalnih varovalk, kot tudi to, da ne sme nasprotovati javnim interesom. Pomembno je, da se pri odpovedi procesnim pravicam obtoženec zaveda dejanskih in pravnih posledic sporazuma, da je njegova privolitev prostovoljna ter da je tako vsebina sporazuma kot postopek njegove sklepanja podvrženo zadostni sodni kontroli (glej tudi Poitrimol proti Franciji in Hermi proti Italiji).⁴²

Upoštevajoč navedeni sodbi ESČP, ki je presojalo dopustnost z vidika EKČP in Protokola številka 7 k EKČP, ki sta s strani Republike Slovenije ratificirana (in objavljena) menim, da bi tudi naše ustavno sodišče ob morebitnem odločanju o skladnosti ZKP z URS šlo v smer, ki jo je ubralo ESČP; ob spoštovanju vseh procesnih jamstev, brez uporabe sile ali grožnje, je takšno ureditev šteti za dopustno. Navedeno podkrepljujem s stališčem, da naša zakonska ureditev zasleduje ustavno dopustna cilja, in sicer racionalnejši in hitrejši kazenski postopek. To je namreč v tesni povezavi z ustavno pravico iz 23. člena URS (pravica do sojenja brez nepotrebnega odlašanja). Zaradi navedenega zaključujem, da bi zožitev pritožbenih razlog prestala strogi test sorazmernosti kot ukrep, ki je primeren, nujen in sorazmeren (v ožjem pomenu).

⁴¹ ESČP, št. 14032/88.

⁴² Tratnik (2014), str. 21

5 PRIMERJALNOPRAVNI VIDIKI

Slovenski kazenski postopek velja tradicionalno za mešani tip kazenskega postopka, ki je bil nekoč bližji inkvizitornemu modelu, danes pa se vedno bolj nagiba k akuzatornim modelom. Priznanje krivde je v našem sistemu relativno nov institut, zato je za potrebe njegove analize in kritike potreben tudi primerjalnopравни vidik. V nadaljevanju bom obravnaval ureditev priznanja krivde v dveh zgodovinsko gledano diametralno nasprotnih tipih kazenskega postopka: v akuzatornem in inkvizitornem sistemu.

5.1 Akuzatorni postopki

Bistvene značilnosti akuzatornega kazenskega postopka so spor med enakopravnima strankama, funkcije obrambe, obtožbe in sojenja so strogo ločene, dokazno breme je na tožilcu, dolžnost obtoženca je le ta, da se udeleži sojenja in da se izjasni o obtožbi. Sodišče je v akuzatornem postopku objektivno, nepristransko in razsodniško, njegova vloga pa je pasivna. Zanje velja prosta presoja dokazov, kar pomeni, da ni vezano na nikakršna dokazna pravila. Za vsa procesna dejanja velja kontradiktornost, kar pomeni, da se vsa procesna dejanja izvajajo v navzočnosti vseh strank oziroma, da ima vsaka stranka pravico nasprotovati trditvam nasprotne stranke. Edina faza kazenskega postopka je praviloma glavna obravnava, ki je načeloma javna.⁴³

5.2 Inkvizitorni postopki

Na drugi strani, ko govorimo o inkvizitornih postopkih, lahko povemo, da je glavno razlikovanje z akuzatornim postopkom v tem, da v njem ni bilo strank. Obdolženec je bil torej obravnavan kot objekt in ne subjekt kazenskega postopka. Obdolženec (inkvizit) praviloma ni imel zagovornika in v postopku se je izhajalo iz domneve krivde. Osrednji del kazenskega postopka je bila faza preiskave, ki jo je inkvizent začel po uradni dolžnosti. V inkvizitornem postopku so obstajala formalna dokazna pravila, saj je veljalo načelo formalne resnice. Vsled temu je bilo priznanje obdolženca ključnega pomena; veljalo je za kraljico dokazov (*confessio est regina probationum*). S tem je bila povezana tudi tortura obdolženca. Sodišče je praviloma

⁴³ Dežman, Erbežnik (2003), str. 72-73.

sodilo na podlagi listinskih dokazov, ki jih je zbral inkvizent v tajnem postopku. Veljalo je načelo, da česar ni v spisih, ni na svetu (*quod non est in actis, non est in mundo*).⁴⁴

5.3 Mešani postopki

Mešani (akuzatorno-inkvizitorni) kazenski postopek je težje definirati za razliko od preostalih dveh zgodovinskih tipov, saj je konstrukt dveh diametralno nasprotnih načel. Deli se na pripravljalni postopek in glavno obravnavo. Vmes je še prehodni del, in sicer postopek obtoževanja s kontrolo obtožnice. Značilno je, da se postopek začne po uradni dolžnosti (*ex officio*). V njem sta funkcija pregona in funkcija sojenja ločeni. Pomembna je funkcija preiskovalnega sodnika, ki nima funkcije pregona (ta je pri javnem oziroma državnem tožilcu). Preiskovalni sodnik tako ne oblikuje obtožbe, ampak jo preverja z vidika vseh okoliščin, tako tistih, ki jo utemeljujejo kot tistih, ki ji nasprotujejo. Če pride do obtožbe, kazenski postopek preide v fazo glavne obravnave. Postopek je kontraditorne narave. Dokazi se presojuje neposredno in prosti po načelu ustnosti in javnosti. V mešanem kazenskem postopku velja preiskovalna ali inkvizitorna maksima. Vse stranke imajo pravico, da obdolžencu zastavljajo vprašanja, slednji pa se ni dolžan zagovarjati.⁴⁵

Po splošni predstavitvi ureditev v Zvezni republiki Nemčiji in Združenih državah Amerike se bom osredotočil na ureditev pravnih sredstev, ki jih omenjeni državi poznata.

5.4 Zvezna republika Nemčija

V Zvezni republiki Nemčiji je bil institut priznanja krivde na normativni ravni uveden z novelo nemškega kazenskega postopnika (*Strafprozessordnung – StPO*)⁴⁶, ki je bila sprejeta maja 2009. Velja poudariti, da je v praksi ta institut obstajal že nekaj desetletij pred omenjeno novelo, z njo pa je skopo urejen samo v enem členu, in sicer v 257.c členu.⁴⁷

Tratnik Zagorac opozarja, da začetki pogajanj o priznanju krivde v Nemčiji segajo v začetek sedemdesetih let prejšnjega stoletja in poudarja, da so pogajanja potekala ne le neformalno, temveč tudi na skrivaj.⁴⁸ Detlef Deal, nemški kazenski zagovornik pod psevdonimom, je leta

⁴⁴ Dežman, Erbežnik (2003), str. 91-93.

⁴⁵ Dežman, Erbežnik (2003), str. 99-101.

⁴⁶ Zakon, ki ureja pogajanja o priznanju krivde (*Gesetz zur Regelung der Verständigung im Strafverfahren – VerStVfÄndG*), URL: <http://www.buzer.de/gesetz/8939/index.htm> (23. 6. 2019).

⁴⁷ Tratnik Zagorac (2014), str. 90.

⁴⁸ *Ibidem*, str. 85.

1982 dejal: »Skoraj vsi vedo zanje; skoraj vsi jih uporabljajo; le nihče ne spregovori o tem na glas.«⁴⁹

Z uvedbo institutov, kot so skrajšani postopek s kaznovalnim nalogom, možnosti opustitve pregona in pogojne odložitve pregona so se v nemškem StPO ustvarili ugodni pogoji za širitev pogajalske prakse.⁵⁰

Do sporne prakse o neformalnih pogajanjih o priznanju krivde se je kasneje opredelila tudi nemška sodna praksa. Zvezno ustavno sodišče (nem. Bundesverfassungsgericht – BverfG) je leta 1987 odločilo, da pogajanja o priznanju krivde niso v nasprotju z nemško ustavo, če se med njihovim potekom upoštevajo temeljna načela kazenskega postopka, kot so načelo iskanja materialne resnice, načelo legalitete pregona in načelo sorazmernosti med kaznijo in obdolženčevo krivdo.⁵¹ Na tem mestu je smiselno vprašanje, ali so pogajanja sploh še izvedljiva, če se dosledno upoštevajo navedeni instituti?

Deset let kasneje se je o predmetnem vprašanju nekoliko obširneje izreklo Zvezno vrhovno sodišče (nem. Bundesgerichtshof – BGH). Sledili so stališču Zveznega ustavnega sodišča in odločili, da StPO ne prepoveduje sklepanja sporazumov med sodiščem in strankama o priznanju krivde in kazni. Postavili so temeljna pravila, ki jih morajo stranke upoštevati: ali je sporazum v skladu s kazenski materialnim in procesnim pravom, pogajanja o dejanskem stanju niso dopustna, sodnik mora poskrbeti za dodatne dokaze, da se pride do resnice, preveriti mora zanesljivost priznanja, odsotnost prisile ali grožnje, v pogajanjih morajo sodelovati vse stranke. Če so pogoji izpolnjeni, mora sodišče sprejeti sporazum. Od njega pa lahko odstopi, če kasneje izve za nove okoliščine, ki bi lahko vplivale na odločitev. Tratnik Zagorac meni, da vse to kaže na pomen načela materialne resnice kot temeljnega načela inkvizitornih postopkov, od katerega ni želelo odstopiti ne ustavno, ne vrhovno sodišče.⁵²

V sodbi Zveznega vrhovnega sodišča BGH, št. GSSSt 1/04, 3. 3. 2005, je bilo osrednje vprašanje, ali je odpoved pravici do pritožbe v postopku pogajanj o priznanju krivde dopustna ali ne.⁵³ Zavzeto stališče je bilo zelo jasno – odpoved pravici do pritožbe ni dopustna. Ključna

⁴⁹ R.E. Rauxloh, povzeto po Tratnik Zagorac (2014), str. 85.

⁵⁰ Tratnik Zagorac (2014), str. 85.

⁵¹ *Ibidem*, str. 87.

⁵² *Ibidem*, str. 88.

⁵³ *Ibidem*, str. 89.

razloga, ki ju je navedlo, sta poseg v dostojanstvo sodišča in znižanje njegove avtoritete.⁵⁴ Ravno to vprašanje je najpomembnejše za obravnavo teme te magistrske naloge.

Za razliko od ureditve po noveli ZKP-K, kjer so stranke pogajanj o priznanju krivde obdolženec, njegov zagovornik in državni tožilec, v nemškem kazenskem postopku (po noveli StPO) aktivno sodeluje tudi sodišče, ki je še vedno zavezano načelu iskanja materialne resnice.⁵⁵

Naslednja razlika s slovensko ureditvijo je nedopustnost odpovedi pravici do pritožbe. Nemški kazenski postopek velja za tipično inkvizitornega, kjer je v ospredju iskanje materialne resnice in s tem v zvezi aktivno sodelovanje sodišča. Iz tega sledi, da odpoved pravici do pritožbe ni (zakonsko) dopustna, saj se stremi k iskanju materialne resnice. To nakazuje tudi na možnost, ki jo zakon daje sodišču, da odstopi od sklenjenega sporazuma, če izve za nove okoliščine, ki bi lahko vplivale na drugačen izid kazenskega postopka. Menim, da je na tem mestu potrebno s kritično distanco opozoriti na razliko med zakonsko ureditvijo in prakso. Ravno v slednji se (vsaj neformalno) stranke (izrecno v nasprotju z zakonom) lahko dogovorijo o odpovedi pravici do pravnih sredstev, zato se Tratnik Zagorac, po mojem mnenju upravičeno, sprašuje o večji pravičnosti in transparentnosti pogajanj o priznanju krivde v Nemčiji, saj obstaja zavedanje, da se zakonska ureditev, ki med drugim vsebuje tudi prepoved odpovedi pravici do pritožbe, ne izvajajo dosledno.⁵⁶

5.5 Združene države Amerike

Tudi v Združenih državah Amerike so potrebovali nekaj desetletij, preden so pogajanja o priznanju krivde (ang. *plea bargaining*) uredili na zakonski ravni v Zveznih pravilih o kazenskem postopku (ang. *Federal rules of criminal procedure*).

Tratnik Zagorac navaja, da so se pogajanja o priznanju krivde pojavila konec 18. stoletja, 11. člen Zveznih pravil o kazenskem postopku pa je bil sprejet šele leta 1944. Kasneje se je ta člen

⁵⁴ Tratnik Zagorac (2014), str. 90.

⁵⁵ *Ibidem*, str. 91.

⁵⁶ *Ibidem*, str. 94.

spremenil kar enajstkrat, nazadnje leta 2007, predvsem zaradi odločb Vrhovnega sodišča ZDA; danes lahko ugotovimo, da je ta institut v ZDA celostno urejen.⁵⁷

V ameriškem kazenskopравnem sistemu se lahko obdolženec o krivdi izjavi na tri načine: krivdo prizna, krivde ne prizna ali (s soglasjem sodišča) poda izjavo *nolo contendere*. Pri slednji gre za neko vmesno ali vzdržano izjavo, kjer obdolženi krivde izrecno ne priznava in hkrati je tudi ne izpodbija. Tovrstna izjava ima v pogajanjih o priznanju krivde podoben pomen kot priznanje krivde, saj ga lahko sodišče na njeni podlagi obsodi; vendar na drugi strani obdolženemu pusti odprto možnost za uveljavljanje nekaterih zahtevkov (izločitev dokazov, razkritje dokazov) in možnost, da se pritoži zoper sodbo. V kolikor mu z navedenim uspe, lahko priznanje tudi umakne. Takšna izjava kaže na temeljno izhodišče v adversarnih kazenskih postopkih, kjer je poudarek dojemanja pravičnosti na obliki in manj na sami vsebini. Ločijo namreč med priznanjem krivde, ki ima procesne učinke (ang. *guilty plea*) in vsebinskim priznanjem (ang. *confession*).⁵⁸

Kot že rečeno, je priznanje krivde urejeno v 11. členu Zveznih pravil o kazenskem postopku, ki določajo način, kako mora sodišče, preden sprejme priznanje, obdolženca, ki je pod prisego, poučiti o:

- (A) pravici tožilstva, da zoper obdolženca uporabi vse izjave, ki jih bo dal pod prisego, v pregonu za kaznivo dejanje krivega pričanja;
- (B) pravici, da se izjavi za nedolžnega, ali če se je tako že izjavil, da pri tem vztraja;
- (C) pravici do porotnega sojenja;
- (D) pravici do zagovornika, po potrebi do zagovornika po uradni dolžnosti, na sojenju in v vseh fazah postopka;
- (E) pravici do soočenja in navzkrižnega zaslišanja prič, o privilegiju zoper samoobtožbo, o pravici do pričanja in predlaganja dokazov ter da zahteva prisotnost prič;
- (F) odpovedi tem pravicam, če sodišče sprejme priznanje krivde ali izjavo *nolo contendere*;
- (G) naravi posamezne obtožbe, o kateri se obdolženi izjvalja;
- (H) najvišji predpisani sankciji, vključno z zaporno kaznijo, denarno kaznijo in pogojnim odpustom;
- (I) zakonskem minimumu kazni;

⁵⁷ Tratnik Zagorac (2014), str. 41-42.

⁵⁸ *Ibidem*, str. 42-43.

- (J) možnosti zaplembe premoženja;
- (K) pravici sodišča, da naloži odpravo škode;
- (L) obveznosti sodišča, da izreče poseben ukrep;
- (M) obveznosti sodišča, da pri odmeri kazni upošteva smernice za kaznovanje in možen odstop od teh smernic ter drugih okoliščinah iz 18 U.S.C. §3553(a);
- (N) pogojih sporazuma o priznanju krivde, s katerim se obdolženec odreče pravici do pritožbe oziroma pravici do izpodbijanja kazenske sankcije; in
- (O) tem, da se v primeru obsodbe obdolženega, ki ni državljan Združenih držav, da se ga lahko odstrani z ozemlja Združenih držav, zavrne vloga za državljanstvo in prepove vstop v Združene države v prihodnosti.⁵⁹

Iz navedenega izhaja, da priznanje krivde v ameriškem kazenskem postopku pomeni odpoved pravici do pritožbe. To je odraz tipičnega adversarnega kazenskega postopka z eno pomembno izjemo: izjava *nolo contendere*. Kot že prej omenjeno, se obdolžencu, ki je priznal krivdo (v procesnem smislu) pusti tudi pravica do pritožbe, ki ima lahko za posledico tudi umik samega priznanja.

⁵⁹ 11. člen Zveznih pravil o kazenskem postopku ZDA.

6 ODPRTA VPRAŠANJA SLOVENSKE UREDITVE

Institut priznanja krivde je v slovenskem pravnem redu relativno mlad institut. Na normativni strani imamo precej skopo število določb kazenskega postopnika, ki se nanašajo na priznanje krivde in pravna sredstva v zvezi z njim, na drugi strani pa imamo kar nekaj vprašanj, ki se pojavljajo v praksi. V nadaljevanju se bom osredotočil na nekatera izbrana vprašanja.

6.1 Vprašanje preizkusa dejanskega stanja

Kot je bilo že predhodno predstavljeno, se sodba, ki je izdana na podlagi priznanja krivde, ne sme izpodbijati zaradi zmotne ali nepopolne ugotovitve dejanskega stanja. Ali to pomeni, da naš ZKP dopušča sodbe, ki so dejansko napačne in ne temeljijo na resničnem dejanskem stanju?

Za obravnavo predmetnega vprašanja velja omeniti, da se za sodbe na podlagi priznanja krivde smiselno uporabljajo določbe XXII. poglavja ZKP, razen glede obrazložitve, ki se omeji samo na ugotovitev, da je obtoženec priznal krivdo pred predsednikom senata, ki je dano priznanje sprejel.⁶⁰ Iz navedenega izhaja, da je obrazložitev le pravnotehnične narave, zato je ne moremo šteti za obrazložitev v pravem pomenu.

Sodnik (oziroma senat) na prvi stopnji je *iudex a quo* in kot tak odloča o pravici, obveznosti ali obtožbi. Na višjem sodišču, ki je v vlogi *iudex ad quem* pa je, da preizkusi vsebinsko pravilnost odločitve prvostopenjskega sodišča. Ocenjujem, da tudi v primeru, če bi ZKP dopuščal možnost izpodbijanja takšnih sodb zaradi zmotne ali nepopolne ugotovitve dejanskega stanja, to v praksi ne bi bilo možno, če bi obrazložitev ostala na sedanjem pravno tehničnem nivoju.

Tudi Ustavno sodišče Republike Slovenije je že poudarilo, da je »obrazložitev sodne odredbe (...) namenjena temu, da se sploh lahko preizkusi sodnikova presoja (...) in s tem omogoči naknadna kontrola, vključno z vidika pravice do pritožbe iz 25. člena Ustave.«⁶¹

Iz navedenega izhaja, da je obrazložitev sodbe nujna predpostavka za logično kontrolo in za izpodbijanje sodbe iz razloga zmotne ali nepopolne ugotovitve dejanskega stanja. Ker

⁶⁰ Šesti odstavek 285.č ZKP.

⁶¹ US RS, št. U-I-74/14-9.

obrazložitev v takšnih sodbah ni predvidena, je po mojem mnenju edino logično, da je zakonodajalec onemogočil ta pritožbeni razlog, saj logične kontrole ni možno opraviti.

Z zgoraj navedenim je povezano tudi postopanje instančnega sodišča po uradni dolžnosti. V tretjem odstavku 392. člena ZKP je določeno:

Sodišče druge stopnje razveljavi s sklepom sodbo sodišča prve stopnje tudi ko sodba ni bila izpodbijana zaradi zmotne ali nepopolne ugotovitve dejanskega stanja, če nastane pri odločanju o pritožbi precejšen dvom o resničnosti odločilnih dejstev, ki so bila ugotovljena v sodbi, zaradi česar misli, da je bilo dejansko stanje zmotno ali nepopolno ugotovljeno v obtoženčevo škodo.⁶²

Ob odsotnosti obrazložitve, ki je značilna za sodbe na podlagi priznanja krivde, tudi preizkus po uradni dolžnosti v praksi ni mogoč. Še več, tovrsten preizkus po uradni dolžnosti ni možen niti v primeru, ko je edini razlog za razveljavitev sodbe sodišča prve stopnje zmotno ugotovljeno dejansko stanje in je za pravilno ugotovitev potrebna samo drugačna presoja že ugotovljenih dejstev.⁶³

Menim, da je pri obravnavi vprašanja pravilnega dejanskega stanja in s tem v zvezi pritožbenega razloga zmotne in nepopolne ugotovitve dejanskega stanja potrebna natančnost in previdnost. To velja toliko bolj za naš tradicionalno mešani kazenski postopek, ki se je pred uveljavitvijo novele ZKP-K močno držal načela instruktivske maksime in je v ospredju imel iskanje materialne resnice. Pavšalna nagibanja, da se s sprejetjem priznanja krivde ali sporazuma, odstopa od načela materialne resnice, zavračam. Glavni razlog je ta, da je prav sodnik tisti, ki bo odločil o sprejemu ali zavrnitvi priznanja ali sporazuma. In to bo odločil med drugim na podlagi tehtne ocene jasnosti in popolnosti priznanja ter s podprtostjo z drugimi dokazi v spisu. Podprtost z drugimi dokazi v spisu je izrednega pomena za materialno resnico, ki se jo z našo ureditvijo še vedno zasleduje. Če bi imeli predpisan avtomatizem, da bi se po golem priznanju (brez preverjanja drugih dokazov v spisu) prešlo na narok za izrek kazenske sankcije, na kar sodnik ne bi mogel imeti nobenega vpliva, bi se mi takšna ureditev zdela sporna in bi v tem primeru lahko govorili, da naš ZKP podpira dejansko napačne sodbe. Mehanizme in procesna jamstva, ki so predvidena v našem kazenskem postopniku, ocenjujem kot ustrezne

⁶² Tretji odstavek 392. člena ZKP.

⁶³ Peti odstavek 392. člena ZKP.

in učinkovite. Na eni strani zasledujemo cilje, kot so racionalnost in učinkovitost kazenskih postopkov z alternativnim reševanjem sporov, na drugi strani pa so slednji omejeni na način, da je sodniku še vedno prepuščeno odločanje (po korakih) o materialni resnici.

6.2 Vprašanje preizkusa kršitve pravil postopka

Naslednje vprašanje, ki se ga bom dotaknil, je sposobnost višjega sodišča, da preizkusi kršitve pravil postopka. Naš ZKP opredeljuje naslednje absolutne bistvene kršitve s taksativnim naštevanjem v prvem odstavku 371. člena.

O relativno bistvenih kršitvah pravil postopka je določeno naslednje:

bistvena kršitev določb kazenskega postopka je podana tudi, če sodišče med pripravo glavne obravnave ali med glavno obravnavo ali pri izdaji sodbe ni uporabilo kakšne določbe tega zakona ali jo je uporabilo nepravilno ali če je na glavni obravnavi prekršilo pravice obrambe, pa je to vplivalo ali moglo vplivati na zakonitost in pravilnost sodbe.⁶⁴

Nikjer v navedenih bistvenih kršitvah določb kazenskega postopka ni določeno, da se uporabljajo tudi za predobravnavni narok, kar ocenjujem kot pomanjkljivost naše ureditve. Ob upoštevanju, da je smiselna uporaba določb, ki se nanašajo na glavno obravnavo, opredeljena v prvem odstavku 285.a člena ZKP (glede vabljenja in javnosti), v četrtem odstavku 285.č člena ZKP (glede naroka za izrek kazenske sankcije) in v šestem odstavku 285.č člena (glede sodbe) menim, da bi bilo potrebno dopolniti oziroma razširiti določbe o absolutnih bistvenih kršitvah določb kazenskega postopka tudi na predobravnavni narok. To bi bilo tudi najbolj smiselno z vidika jezikovne razlage predpisa.

Naj izpostavim, da je Višje sodišče v Celju ugotovilo, da določbe 285.b člena ZKP, ki se nanašajo na opravo predobravnavnega naroka, sicer izrecno ne govorijo o morebitnem izvajanju dokazov, a izvedbe posameznih dokazov, ki bi se izkazali kot pomembni za obtoženčevo izjavljanje o krivdi, niti ne prepovedujejo. Zato je po mnenju sodišča potrebno tudi dokaze, izvedene na predobravnavnem naroku, ocenjevati po splošnih pravilih iz drugega odstavka 18. člena ZKP. To je sodišče odločilo po tem, ko je zagovornica zatrjevala, da je z

⁶⁴ Drugi odstavek 371. člena ZKP.

zaslišanjem priče na predobravnavnem naroku prišlo do relativno bistvene kršitve določb kazenskega postopka. Do zaslišanja na predobravnavnem naroku pa je prišlo, ker je okrožna državna tožilka izjavila, da bo s predlogom za izrek kazenske sankcije počakala do zaslišanja priče. Sodišče je poleg zgoraj navedenega v sodbi poudarilo, da bi morala obramba izkazati, da je bil dokaz pridobljen s kršitvijo ustavno določenih človekovih pravic in temeljnih svoboščin oziroma, da je bil pridobljen s kršitvijo določb kazenskega postopka in je zanj v zakonu določeno, da se sodba nanj ne more opreti.⁶⁵

V drugi zadevi, ki je prav tako pomembna za obravnavo predmetnega vprašanja, je pritožnica zatrjevala, da je bila privedena na predobravnavni narok, ko je imela istega dne pri isti sodnici še eno glavno obravnavo, da je bila zato zmedena, da ni mogla predložiti dokazil in da je sodnico na to opozarjala; zaradi tega je uveljavljala bistveno kršitev določb kazenskega postopka iz drugega odstavka 371. člena ZKP. Sodišče je ocenilo, da v tem primeru ni podana kršitev določb kazenskega postopka iz drugega odstavka 371. člena ZKP, saj je pritožnica vabilo na predobravnavni narok prejela v zakonsko določenem roku, ničesar ni omenjala v zapisniku o predobravnavnem naroku, ničesar v obrazložitvi pritožbe, ne na začetku zasedanja, ne ob izjavljanju o krivdi, ne na naroku za izrek kazenske sankcije in tudi ne v besedi strank.⁶⁶

Kot že rečeno, poudarjam, da je po moji oceni najboljša rešitev v razširitvi absolutnih bistvenih kršitev kazenskega postopka. To bi bil vsekakor korak k večji pravni varnosti, a se je pri tem potrebno vprašati, če bi bilo to v praksi tudi dovolj. Procesne kršitve se načeloma odpravijo s ponovitvijo procesnega dejanja, razen v primeru kršitve iz 8. točke 371. člena ZKP, če bi bila razveljavitev samo iz tega razloga v škodo obtoženca.⁶⁷ Pri tem se postavi vprašanje, ali je vsako procesno dejanje možno ponoviti? ZKP glede priznanja krivde določa naslednje:

»Priznanja krivde, ki ga je predsednik senata sprejel, obtoženec ne more preklicati. Izjavo, da krivde ne priznava, pa obtoženec v nadaljevanju postopka lahko spremeni in krivdo prizna.«⁶⁸

⁶⁵ VSC, II Kp 26897/2010.

⁶⁶ VSM, IV Kp 27861/2016.

⁶⁷ Drugi odstavek 392. člena ZKP.

⁶⁸ Tretji odstavek 285.c člena ZKP.

Iz navedenega izhaja, da je priznanje procesno dejanje, ki ga ni mogoče ponoviti. *A contrario* velja, da lahko obdolženec, ki se je v prvem postopku izjavil, da krivde ne priznava, to procesno dejanje ponovno opravi in svojo izjavo tudi spremeni.

Kako bo sodišče ravnalo v primeru, da je obdolženec krivdo priznal, pri tem pa mu je bila kršena pravica do zagovornika, ali so bili uporabljeni sila, grožnja ali druga podobna sredstva, da bi se izsilila njegova izjava ali priznanje, ali ni bil poučen o svojih pravicah?⁶⁹ V takšnih primerih menim, da bi bila podana absolutna bistvena kršitev določb kazenskega postopka iz 8. točke 371. člena ZKP, saj bi šlo za dokaz, ki bi bil pridobljen s kršitvijo z ustavo določenih človekovih pravic ali temeljnih svoboščin oziroma dokaz, na katerega se sodba ne more opirati ali na njegovi podlagi pridobljen dokaz. Zato v tovrstnih primerih menim, da bi se tudi izjava, s katero je obdolženec priznal krivdo, lahko preklicala zaradi omenjenih kršitev. Dejstvo je, da bi šlo za izjavo, ki ne bi izpolnjevala procesnih predpostavk za njeno veljavnost, ki so *de lege lata* eksplicitno naštet, in sicer:

1. ali je obtoženec razumel naravo in posledice danega priznanja;
2. ali je bilo priznanje dano prostovoljno;
3. ali je priznanje jasno in popolno ter podprto z drugimi dokazi v spisu.⁷⁰

V primeru, da je predsednik senata sprejel izjavo o krivdi, se slednja po mojem mnenju ne more preklicati samo v primeru, da so izpolnjene zgoraj omenjene procesne predpostavke. V nasprotnem bi morale veljati, da je takšno izjavo možno preklicati ali razveljaviti sklep, s katerim je sodišče izjavo sprejelo, saj bi se sodba v takšnem primeru opirala na nedovoljen dokaz. Zaradi načela pravne varnosti menim, da bi bilo potrebno določbo tretjega odstavka 285.c člena ZKP dopolniti tako, da bi se glasila:

»Priznanja krivde, ki je podano ob upoštevanju pogojev iz prvega odstavka tega člena, obtoženec ne more preklicati. Izjavo, da krivde ne priznava, pa obtoženec v nadaljevanju postopka lahko spremeni in krivdo prizna.«

Takšna določba se mi zdi primerna, saj se ne nanaša neposredno na ravnanje, ki je v domeni prvostopenjskega sodnika. Nanaša se izključno na pogoje, ki jih zakon določa za veljavnost

⁶⁹ Glej osmi, deveti in deseti odstavek 227. člena ZKP.

⁷⁰ Prvi odstavek 285.c člena ZKP.

priznanja. Zato bi v primeru, če bi višje sodišče odločilo, da je pritožba zaradi absolutnih bistvenih kršitev pravil postopka utemeljena, in bi zadevo vrnilo v ponovno sojenje, ne bi bilo nobenih dvomov, da je procesno dejanje možno ponoviti.

6.3 Kršitve ekskluzijskega pravila

Kršitve ekskluzijskega pravila sem se nekoliko dotaknil že v prejšnjem podpoglavju. V tem podpoglavju se bom na kršitve ekskluzijskega pravila in postopanje višjega sodišča v takšnih primerih še podrobneje osredotočil.

Postopanje višjega sodišča v zvezi s pritožbo zoper sodbo, ki ni izdana na podlagi priznanja krivde, in se nanaša na kršitev določb kazenskega postopka ali kar konkretno na kršitev ekskluzijskega pravila, je vsekakor lažja kot v primeru sodb, ki so izdane na podlagi priznanja krivde. Razlog je seveda v obrazložitvi, iz katere je razvidno, na katere dokaze je sodišče oprlo sodbo. Sodbe, izdane na podlagi priznanja krivde, pa niso obrazložene (če odmislimo ugotovitev, da je obtoženec priznal krivdo pred predsednikom senata, ki je dano priznanje sprejel).

Za lažjo ponazoritev si lahko zamislimo, da so v spisu določeni dokazi, da je priznanje med drugim podprto z drugimi dokazi v spisu, da je predsednik senata priznanje s sklepom sprejel in da je na podlagi tega izdana sodba brez prave obrazložitve. Višjemu sodišču bo v takšnem primeru evidentno onemogočena presoja o tem, na katere dokaze se sodba opira. Kako bo sodišče torej postopalo?

Zaradi drugega odstavka 18. člena ZKP sodišče že pri presoji, ali je priznanje oziroma sporazum o priznanju krivde podprt z drugimi dokazi, ne sme upoštevati nedovoljenih dokazov, čeprav se ne izvede sam postopek izločanja nedovoljenih dokazov.⁷¹ Menim, da bi bilo potrebno *de lege ferenda* to izrecno tudi opredeliti in konkretizirati.

Posebej pomembno se mi zdi poudariti predhodno kontrolo pri preizkusu obtožnega akta iz prvega odstavka 284. člena ZKP in četrtega odstavka 276. člena ZKP. Če na drugi stopnji sodnik poročevalec ugotovi, da so v spisih zapisniki in obvestila iz 83. člena ZKP, pošlje sodnik poročevalec spise sodišču prve stopnje pred sejo senata na drugi stopnji, da izda

⁷¹ VS RS, I Ips 44253/2015.

predsednik senata na prvi stopnji sklep o njihovi izločitvi iz spisov in jih po pravnomočnosti sklepa v zaprtem ovitku izroči preiskovalnemu sodniku, da jih hrani ločeno od drugih spisov.⁷²

Tako v primeru predhodne kontrole pri preizkusu obtožnega akta, kakor tudi pri ravnanju sodnika poročevalca na drugi stopnji velja poudariti, da se kontrola nanaša le na zakonske prepovedi iz drugega odstavka 83. člena ZKP, ne pa tudi na ustavne prepovedi. Izločitev na podlagi četrtega odstavka 377. člena ZKP še ne pomeni absolutne bistvene kršitve določb kazenskega postopka po 8. točki prvega odstavka 371. člena ZKP, saj do preizkusa, ali se sodba opira na nedovoljen dokaz, še ni prišlo.

Ob odsotnosti jasnih zakonskih določb, ki bi konkretizirale postopke v primeru kršitve ekskluzijskega pravila, se je do predmetnega vprašanja opredelilo tudi Vrhovno sodišče Republike Slovenije:

*/.../ sodišče prve stopnje t. i. drugih dokazov (ki podpirajo sporazum o priznanju krivde) v sodbi ni konkretiziralo, zato je ob upoštevanju načela poštenega postopka (*fair trial*) potrebno domnevati, da sta sporazum o priznanju krivde in izpodbijana pravnomočna sodba podprta tudi z dokazom, katerega nedovoljenost uveljavlja obsojenec.⁷³*

V obravnavanem postopku je obsojenec uveljavljal kršitev 8. točke prvega odstavka 371. člena ZKP in je navajal, da je sodišče prve stopnje pri presoji, ali je sporazum o priznanju krivde podprt z drugimi dokazi v spisu, upoštevalo nedovoljen dokaz (profil odvzetega vzorca DNK). Pomembno je poudariti, da za razliko od priznanja krivde na predobravnavnem naroku, pred sklenitvijo in sprejemom sporazuma o priznanju krivde, obtoženec o prekluziji glede izločitve dokazov praviloma ni poučen (3. do 5. točka tretjega odstavka 285.a člena ZKP).⁷⁴

Po presoji Vrhovnega sodišča je v primeru, da je sodišče obdolženca poučilo o prekluziji in mu omogočilo, da uveljavlja izločitev nedovoljenih dokazov, pritožbeno uveljavljanje 8. točke prvega odstavka 371. člena ZKP dovoljeno v primeru, da se sodba opira na dokaz, ki je že na prvi pogled (*prima facie*) oziroma očitno nedovoljen. VS RS glede dokazov, ki niso *prima*

⁷² Četrti odstavek 377. člena ZKP.

⁷³ VS RS, I Ips 44253/2015.

⁷⁴ *Ibidem*.

facie nedovoljeni, dodatno pojasnjuje, da mora obramba z verjetnostjo izkazati, da je konkreten dokaz nedovoljen, sicer s pritožbo ne more uspeti.⁷⁵

6.4 Položaj oškodovanca v kazenskem postopku

V kazenskem postopku je potrebno nameniti pozornost tudi oškodovancu, njegovemu položaju in pravicam, ki jih ima zaradi uveljavljanja svojih interesov. Med pravicami, ki jih ima oškodovanec v kazenskem postopku, je tudi pravica do pritožbe, ki jo lahko vloži poleg strank, zagovornika in obtoženčevega zakonitega zastopnika.⁷⁶ V korist obtoženca se lahko pritožijo tudi druge osebe, ki so določene v drugem odstavku 367. člena ZKP, vendar niso pomembne za obravnavo predmetnega vprašanja. Že na tem mestu velja opozoriti na dejstvo, da oškodovanec v skladu z ZKP ni stranka postopka (razen v primeru, ko nastopa kot tožilec); v vsakem primeru pa je njegov položaj pomemben.

Pritožba, ki jo zoper sodbo sodišča prve stopnje lahko vloži oškodovanec, je do uveljavitve novele ZKP-N, ki se bo začela uporabljati oktobra 2019, omejena samo na odločbo sodišča o stroških postopka, razen v primeru, da je državni tožilec od oškodovanca prevzel pregon; v tem primeru jo lahko izpodbija iz vseh razlogov iz 370. člena ZKP.⁷⁷ Z novelo ZKP-N se pritožbeni razlogi na strani oškodovanca razširijo tako, da bo smel izpodbijati tudi sodbo, s katero je sodišče zavrnilo obtožbo, kot tudi sodbo, s katero je sodišče oprostilo obtoženca obtožbe. Poleg tega se bo lahko pritožil tudi v primeru, da je sodišče obtoženca spoznalo za krivega, vendar le glede premoženjskopравnega zahtevka, objavi pravnomočne odločbe in stroških. Tudi po noveli ZKP-N bo lahko oškodovanec izpodbijal sodbo iz vseh razlogov iz 370. člena v primeru, ko bo državni tožilec od njega prevzel pregon.⁷⁸

Na podlagi navedenega lahko povem, da so možne tri poti v zvezi s pritožbo oškodovanca. V primeru, da odškodovanec ni začel kazenskega postopka kot tožilec, se lahko zoper sodbo sodišča prve stopnje pritoži samo zaradi stroškov kazenskega postopka; če nastopa kot tožilec, ima iste pravice kot državni tožilec, razen tistih, ki jih ima slednji kot državni organ;⁷⁹ če je državni tožilec od oškodovanca kot tožilca prevzel pregon in zastopanje obtožbe v skladu z drugim odstavkom 63. člena ZKP, se lahko pritoži iz vseh razlogov iz 370. člena ZKP. Zadnji

⁷⁵ VS RS, I Ips 44253/2015.

⁷⁶ Prvi odstavek 367. člena ZKP.

⁷⁷ Četrti odstavek 367. člena ZKP.

⁷⁸ 101. člen ZKP-N.

⁷⁹ Prvi odstavek 63. člena ZKP.

opisani položaj je tisti, ki se mi zdi *de facto* sporen v primerjavi s postopanjem oškodovanca kot tožilca. Pravice, ki jih četrti odstavek 367. člena ZKP daje oškodovancu, *prima facie* ne omejujejo pritožbenih možnosti oškodovanca. S tem se ne morem strinjati, kar bom pojasnil v nadaljevanju.

ZKP podeljuje oškodovancu številne procesne pravice, kot so:

- lahko predlaga prenos krajevne pristojnosti sodišča (drugi odstavek 35. člena ZKP);
- upravičen je podati predlog za pregon (prvi odstavek 52. člena ZKP);
- lahko je navzoč pri opravi posamičnega preiskovalnega dejanja v predkazenskem postopku in pri preiskovalnih dejanjih v sodni preiskavi, o čemer ga mora preiskovalni sodnik na primeren način obvestiti (drugi odstavek 165.a člena in 178. člen ZKP);
- med preiskavo ima pravico opozoriti na vsa dejstva in predlagati dokaze, ki so pomembni za to, da se ugotovi kaznivo dejanje, izsledi storilec kaznivega dejanja in ugotovi njegov premoženjskopravni zahtevek (prvi odstavek 59. člena in 177. člen ZKP);
- na glavni obravnavi ima pravico predlagati dokaze, postavljati obdolžencu, pričam in izvedencem vprašanja, dajati pripombe in pojasnila glede njihovih izpovedb ter dajati druge izjave in postavljati druge predloge (drugi odstavek 59. člena, prvi odstavek 289. člena, četrti odstavek 329. člena, prvi odstavek 334. člena in tretji odstavek 337. člena ZKP);
- ima pravico pregledati in prepisati spise in si ogledati dokazne predmete, kar se mu sme odreči, dokler ni zaslišan kot priča (tretji odstavek 59. člena ZKP);
- mora biti seznanjen s svojimi pravicami (četrti odstavek 59. člena ZKP);
- ima pravico do predloga za vrnitev v prejšnje stanje (61. in 61.a člen ZKP);
- ima pravico do pooblaščenca (prvi odstavek 65. člena ZKP);
- ima pravico prebrati zapisnik ali zahtevati, naj se mu ta prebere (prvi odstavek 82. člena in 342. člen ZKP);
- potrebni izdatki oškodovanca in njegovega zakonskega zastopnika ter nagrada in potrebni izdatki njegovega pooblaščenca spadajo med stroške kazenskega postopka (8. točka drugega odstavka 92. člena ZKP);
- poravnavanje in postopek pogojno odloženega kazenskega pregona se smeta izvajati le s soglasjem oškodovanca (tretji odstavek 161.a člena in prvi odstavek 162. člena ZKP);

- ima pravico do pritožbe zoper odločitev zunajobravnavnega senata o uvedbi preiskave, če se preiskovalni sodnik ne strinja z zahtevo državnega tožilca za preiskavo (sedmi odstavek 169. člena ZKP);
- ima pravico do pritožbe zoper sklep o ustavitvi sodne preiskave (tretji odstavek 181. člena ZKP);
- če to terjajo koristi varstva osebnega ali družinskega življenja oškodovanca, naloži uradna oseba, ki opravlja preiskovalno dejanje, tistim, ki jih zaslišuje ali so navzoči pri preiskovalnih dejanjih ali pregledujejo preiskovalne spise, da morajo ohraniti v tajnosti posamezna dejstva ali podatke, ki jih pri tem izvejo, in jih opozori, da pomeni izdaja tajnosti kaznivo dejanje (188. člen ZKP);
- lahko se vselej obrne na predsednika sodišča, pred katerim teče postopek, in se pri njem pritoži zaradi zavlačevanja postopka in drugih nepravilnosti med preiskavo (prvi odstavek 191. člena ZKP);
- ima pravico do pritožbe zoper odločitev zunajobravnavnega senata o ugovoru zoper obtožnico iz 277. in 278. člena ZKP (prvi odstavek 283. člena ZKP);
- ima pravico biti navzoč na predobravnavnem naroku (drugi odstavek 285.č člena ZKP) in na glavni obravnavi (prvi odstavek 288. člena ZKP);
- izključitev javnosti od glavne obravnave ne velja za oškodovanca (prvi odstavek 296. člena ZKP);
- če je navzoč na glavni obravnavi, sme obrazložiti svoj premoženjskopравни zahtevek; če pa ni navzoč, prebere njegov predlog predsednik senata (tretji odstavek 321. člena ZKP);
- na glavni obravnavi ima pravico do besede na koncu glavne obravnave (346. člen ZKP) in do odgovora na zagovor obdolženca (tretji odstavek 349. člena ZKP);
- ima (omejeno) pravico do pritožbe (367. člen ZKP);
- na obravnavo pred sodiščem druge stopnje se povabijo tudi oškodovanec, zakoniti zastopniki in pooblaščenci oškodovanca (drugi odstavek 380. člena ZKP);
- o sporazumu, katerega del je dogovor o odstopu od kazenskega pregona za kazniva dejanja, ki niso zajeta s sporazumom o priznanju krivde, se sme državni tožilec z obdolžencem dogovoriti le, če s tem soglašata oškodovanec (tretji odstavek 450.c člena ZKP).⁸⁰

⁸⁰ Povzeto po US RS, št. Up-320/14-32, U-I-5/17-11.

Zgoraj naštete procesne pravice kažejo na pomembnost oškodovanca v kazenskem postopku. Tako tudi Ustavno sodišče Republike Slovenije opozarja med drugim na mednarodnopravno varstvo oškodovanca, tako v prvem odstavku 6. člena EKČP, kot tudi Direktiva 2012/29/EU, ki je uredila številne pravice žrtev kaznivih dejanj, med katerimi so navedene tudi številne procesne pravice, ki so ji države članice Evropske unije dolžne implementirati v nacionalnem pravu.⁸¹ Jasno je, da je oškodovancu potrebno zagotoviti procesne pravice, s katerimi bo lažje uveljavljal svoje interese. S sprejetjem novele ZKP-N se je v nacionalno pravo implementirala vsebina direktive. Bromše pri tem opozarja, da je *ratio* potrebe po širšem varstvu interesov oškodovanca v kazenskem postopku razumen a hkrati opozarja, da bistvenost kazenskopravnega spora in zahteva po hitrem in učinkovitem postopku morda terjata nekoliko drugačno uravnoteženost interesov udeleženi.⁸²

Strinjam se z ugotovitvijo ustavnega sodišča, da pravni interes oškodovanca ni neomejen. Sicer je pomembno poudariti, da interes oškodovanca ni izključno v tako imenovanem adhezijskem postopku – torej v uveljavljanju premoženjskoprnega zahtevka – ampak ima močen interes zaradi varstva kazenskopravno zavarovanih dobrin, ki so z izvršitvijo kaznivega dejanja poškodovane ali ogrožene. Izvršitev kaznivega dejanja, tako ustavno sodišče, pomeni ne le hud poseg v njegovo dobro, temveč tudi poseg v njegovo ustavno pravico do osebnega dostojanstva in varnosti, ki je varovana s 34. členom Ustave Republike Slovenije. Ustavno sodišče zato poudarja:

»Oškodovancu so torej z ZKP podeljene procesne pravice ne le zato, da vpliva na uveljavljanje svojega premoženjskega zahtevka, ampak tudi zato, da se v kazenskem postopku v zadostni meri zagotavlja spoštovanje njegovega osebnega dostojanstva kot žrtve kaznivega dejanja.«⁸³

Ker pravni interes oškodovanca ni neomejen ocenjujem, da je tudi njegova pravica do pravnega sredstva lahko omejena zgolj in samo na izpodbijanje odločitev sodišča, ki se nanaša na uveljavljanje procesnih pravic oškodovanca. V tem primeru se mu mora zaradi ustavne pravice do pravnega sredstva iz 25. člena URS omogočiti popolno pravno sredstvo. A pozor, saj popolno pravno sredstvo za oškodovanca ne pomeni, da lahko izpodbija sodbo iz vseh razlogov, kot jih lahko stranke postopka, saj oškodovanec takšnega statusa vendarle nima (če

⁸¹ US RS, št. Up-320/14-32, U-I-5/17-11.

⁸² Bromše (2019), str. 10.

⁸³ *Ibidem*.

seveda ne nastopa kot tožilec ali subsidiarni tožilec). Iz navedenih razlogov je ustavno sodišče ugotovilo, da je četrti odstavek 367. člena ZKP, ki določa obseg pritožbenih razlogov oškodovanca, v neskladju z URS, saj ne omogoča oškodovancu uveljavitve kršitev svojih procesnih pravic iz kazenskega postopka, kar posledično pomeni poseg v ustavno pravico do pritožbe iz 25. člena URS. Ustavno sodišče je poudarilo tudi, da mora biti oškodovancu dana pravica do pritožbe, saj bi v nasprotnem primeru oškodovančeve procesne pravice, ki so namenjene varstvu njegovega pravnega interesa, bile zgolj formalno, ne pa tudi dejansko učinkovite. To pa zaradi tega, ker oškodovanec v tem primeru nima vzvodov, da prisili prvostopenjsko sodišče k njihovem spoštovanju.

Nenazadnje se mi zdi izjemnega pomena ugotovitev ustavnega sodišča, da zakonodajalec ni dolžan oškodovancu zagotoviti popolnega pravnega sredstva, s katero bi lahko uveljavljal vse pritožbene razloge iz 370. člena ZKP. Ustavno sodišče zaključuje, da iz ustavne zahteve iz 25. člena URS niti ne izhaja, da bi oškodovanec lahko prevzel pooblastila državnega tožilca.⁸⁴

Ustavno sodišče je soglasno sprejelo odločbo št. Up-320/14-32, U-I-5/17-11, v kateri je ugotovilo, da je četrti odstavek 267. člena ZKP v neskladju z URS. Državnemu zboru je naložilo, da mora protiustavnost odpraviti v roku enega leta po objavi odločbe v Uradnem listu Republike Slovenije; do takrat se izpodbijani odstavek uporablja še naprej. Ugotovljeno protiustavnost je državni zbor odpravil s sprejetjem novele ZKP-N.

Če se vrnem k uvodu tega poglavja, in sicer na položaj oškodovanca, ki je sprožil kazenski postopek kot tožilec, od katerega je kasneje državni tožilec prevzel pregon, je v ZKP določeno, da lahko v tem primeru oškodovanec izpodbija sodbo iz vseh razlogov, s katerimi se sme sodba izpodbijati. Na podlagi navedenega je razvidno, da zožitev pritožbenih razlogov iz drugega odstavka 370. člena ZKP velja tudi za oškodovanca.

To v praksi pomeni, da se položaj oškodovanca bistveno poslabša od trenutka, ko državni tožilec od njega prevzame pregon. Če odmislimo priznanje krivde na predobravnavnem naroku, ki je vedno v izključni domeni oziroma je odvisno od volje obtoženca, in se osredotočimo na sporazum o priznanju krivde, ugotovimo, da je slednji v domeni strank kazenskega postopka. V primeru, da v kazenskem postopku nastopa oškodovanec kot tožilec,

⁸⁴ US RS, št. Up-320/14-32, U-I-5/17-11.

ima iste pravice, kot jih ima državni tožilec, razen tistih, ki jih ima slednji kot državni organ.⁸⁵ Sem spada tudi možnost sklenitve sporazuma o priznanju krivde.

Za lažjo ponazoritev težave, ki jo želim predstaviti, si lahko zamislimo, da oškodovanec kot tožilec ni imel namere za sklenitev sporazuma; razlog takšne odločitve oškodovanca je lahko ohranitev vseh pritožbenih razlogov iz prvega odstavka 370. člena ZKP. Obtoženec ne prizna krivde na predobravnavnem naroku, prav tako ne pride do sklenitve sporazuma, zato se čaka na razpis glavne obravnave. Na tej točki vstopi državni tožilec, ki na podlagi drugega odstavka 63. člena ZKP sam prevzame pregon in zastopanje obtožbe. Državni tožilec, po tem ko je prevzel pregon, vendar najkasneje do razpisa glavne obravnave (četrti odstavek 450.a člena ZKP), z obtožencem sklene sporazum o priznanju krivde, za katerega vemo, da so predpisani omejeni pritožbeni razlogi. Oškodovancu, ki je začel s pregonom kot zasebni tožilec, se po volji državnega tožilca – nad katerim nima nobenega vpliva – prej popolno pravno sredstvo zoper sodbo prvostopenjskega sodišča spremeni v nepopolno. To pomeni, da je oškodovanec *de facto* v slabšem položaju.

Predstavljeni situaciji se mi zdi sporna, saj pride do posega v pravice oškodovanca, ki je neodvisno od njegove volje ali njegovega ravnanja. Sodbo lahko tako izpodbija samo zaradi bistvene kršitve določb kazenskega postopka in zaradi kršitve kazenskega zakona, ne pa tudi zaradi zmotne ali nepopolne ugotovitve dejanskega stanja.

Menim, da bi ob noveliranju ZKP v delu, ki se nanaša na oškodovanca, kar je zahteva odločbe ustavnega sodišča, bilo smiselno obravnavati vprašanje soglasja oškodovanca k sporazumu o priznanju krivde med obtožencem in državnim tožilcem. S tem predlogom imam v mislih soglasje oškodovanca kot procesno predpostavko za sklenitev sporazuma, vendar zgolj v primeru, ko bi državni tožilec od njega prevzel pregon in zastopanje obtožbe. Ne zdi se mi namreč primerno, da bi se soglasje oškodovanca za sklenitev sporazuma zahtevalo tudi v ostalih primerih, ko je pregon od začetka do konca v rokah državnega tožilca. Državni tožilec je namreč državni organ, je stranka postopka in mora imeti v mislih tudi pravice obtoženca; vse navedeno pa ne velja za oškodovanca, ki zasleduje svoje interese, zato bi soglasje omejil samo za primer, ko bi državni tožilec od njega prevzel pregon.

⁸⁵ Prvi odstavek 63. člena ZKP.

7 IZREDNA PRAVNA SREDSTVA

Poleg pritožbe, ki je edino redno (čeprav v primeru priznanja krivde nepopolno) pravno sredstvo v našem kazenskem postopku, velja poudariti, da obstajata dve izredni pravni sredstvi, in sicer obnova kazenskega postopka in zahteva za varstvo zakonitosti. Urejeni sta v XXIV. poglavju ZKP.

Ob upoštevanju dejstva, da ima pravica do pravnega sredstva v naši ustavni ureditvi status ustavne pravice, se lahko vloži tudi ustavna pritožba. Ta se lahko vloži, ko so izčrpana vsa pravna sredstva – tako redna kot izredna. V izrednih primerih se ustavna pritožba lahko vloži še pred izčrpanjem izrednih pravnih sredstev.⁸⁶ Omeniti velja, da se lahko pri ustavnem sodišču vloži tudi zahteva za oceno ustavnosti ali v primeru izkazanega pravnega interesa pobuda za oceno ustavnosti. Postopek je urejen v IV. poglavju Zakona o ustavnem sodišču. Kot že rečeno, je pravica do pravnega sredstva tudi konvencijska pravica, zato je njeno varstvo zagotovljeno tudi pred ESČP.

Izredna pravna sredstva so tako na voljo vsakemu obdolžencu, ne glede na to, ali mu je bila sodba izdana na podlagi priznanja krivde ali v rednem kazenskem postopku.

⁸⁶ 51. člen Zakona o ustavnem sodišču.

8 SKLEPNE UGOTOVITVE

Izhajajoč iz obravnavanih vprašanj, ki sem jih analiziral in se do njih opredelil v magistrski nalogi, lahko sklenem, da je novela ZKP-K v delu, ki se nanaša na priznanje krivde, pripomogla k hitrejšemu in racionalnejšemu kazenskemu postopku. Nesporno je moč ugotoviti, da naš kazenski postopek ostaja mešanega tipa; pred omenjeno novelo je bilo več inkvizitornih elementov, danes pa je nekaj več akuzatornih. Ocenjujem, da je nihanje od inkvizitornega do akuzatornega sistema ustrezno, smiselno in učinkovito. Uvajamo prednosti akuzatornega tipa, vendar postopno, ob tehtnem premisleku in spremljajoč tako pravno doktrino, kot tudi prakso.

Prav zaradi delitve tipov kazenskega postopka na akuzatorne, inkvizitorne in mešane, sem se v magistrski nalogi do tega vprašanja lotil tudi s primerjalnopравnega vidika, ki je vsekakor bistvenega pomena za resno analizo. Za primer sem vzel Združene države Amerike, za katere je značilen adversarni postopek, in Zvezno republiko Nemčijo, ki ima tipično inkvizitorni model kazenskega postopka. V obravnavanih sistemih gre za diametralno nasprotna modela kazenskih postopkov, ki zelo pregledno izpostavljata razlike med dvema sistemoma in je na podlagi njune primerjave olajšana umestitev našega modela, ki se izkaže za vmesni (in zato mešani) sistem. Izhajajoč iz analize ameriškega sistema je razvidno, da priznanje krivde pomeni odpoved številnim pravicam, ki vključuje tudi pravico do pritožbe. Na tej točki je vendarle potrebno poudariti, da v ameriškem sistemu obstaja pomembno razlikovanje med priznanjem v materialnem in procesnem smislu. To se kaže v izjavi *nolo contendere*, ki se obravnava kot priznanje v procesnem smislu, obdolžencu pa ostane pravica do pritožbe. Če s pritožbo uspe, lahko kasneje svoje priznanje tudi umakne. Če odmislimo na posebnost izjave *nolo contendere* in primerjamo ameriško »pravo« priznanje z nemško ureditvijo ugotovimo, da je v slednji pravica do pritožbe kljub priznanju še vedno možna. Odmislimo praktični vidik, kjer je zelo malo verjetno, da bo do izpodbijanja sporazuma, ki je sklenjen s soglasjem volje vseh strank (v Nemčiji je stranka sporazuma tudi sodišče!) in se osredotočimo zgolj na teoretični vidik oziroma na pozitivnopravno ureditev. Nemčija je možnost priznanja v primerjavi z ZDA zelo pozno uvedla in ko je to storila, je pustila možnost do pritožbe, ki je za razliko od pritožbe, ki jo poznamo v slovenskem pravnem redu, še vedno popolno pravno sredstvo. Gre namreč za tipičnega predstavnika inkvizitornega sistema, kjer je v ospredju še vedno instruktorska maksima in načelo materialne resnice. Menim, da se je nemški zakonodajalec pragmatično odločil upoštevaje vse okoliščine, med katerimi kot ključni ocenjujem tradicijo njihovega inkvizitornega sistema in (neformalno oziroma celo

protizakonito) dlje časa trajajočo prakso strank kazenskega postopka. Sporazum v teoriji ne veže nobene stranke, v praksi pa se dogovora držijo.

Če primerjalnopravno analizo apliciram na slovensko kazenskopravno ureditev menim, da smo izbrali pravo sredino, ki kaže na odmik od inkvizitornega k adversarnemu sistemu, ki je še vedno mešanega tipa s tem, da je uvedel institut, ki (delno) omejuje pravico do pravnega sredstva, vendar z upravičenim namenom ob upoštevanju strogega testa sorazmernosti.

Tako ocenjujem, da je z novelo ZKP-K uvedeno priznanje krivde – bodisi na predobravnavnem naroku (ki je na novo uvedena faza kazenskega postopka), bodisi s sporazumom – prineslo več pozitivnih kot negativnih sprememb. A tudi tistih negativnih ne smemo odmisлити; prav na slednje sem se tudi osredotočil z namenom, da prispevam k izpopolnitvi pozitivnopravne ureditve *de lege ferenda*, seveda s poudarkom na pravnih sredstvih.

Specifika naše ustavne ureditve, ki sicer ni prevladujoča med modernimi sistemi, uvršča pravico do pravnega sredstva med ustavne pravice in zaradi tega uživa posebno varstvo pri morebitnem omejevanju. Omejevanje pravice do pritožbe z zožitvijo pritožbenih razlogov, kot jo predvideva naš ZKP, na splošno ocenjujem za skladno z našo ustavno ureditvijo. Res je, da se ustavno sodišče zaenkrat ni dotaknilo tega vprašanja, a vseeno menim, da bi nepopolno pravno sredstvo v primeru priznanja krivde prestalo strogi test sorazmernosti. Ureditev namreč zasleduje cilja, ki sta ustavno dopustna: racionalnejši in hitrejši kazenski postopek. To je med drugim v skladu s pravico do sojenja brez nepotrebne odlašanja, ki je predvidena v 23. členu URS. Zožitev pritožbenih razlogov je po mojem mnenju sprejemljiva, saj gre za ukrep, ki je primeren, nujen in sorazmeren (v ožjem pomenu).

V striktni povezavi s pravico do pravnega sredstva iz 25. člena URS je 6. člen EKČP, ki jo je Republika Slovenija ratificirala in je tako postala del našega pravnega reda, kakor tudi 2. člen Protokola št. 7 k EKČP. Z navedenim ima pravica do pritožbe tudi mednarodnopravno varstvo. V tem kontekstu je izjemnega pomena sodba ESČP v primeru Natsvlishvili in Togonidze proti Gruziji, ki (posplošeno povedano) dopušča ureditev kazenskega postopka, ki omejuje pravico do pritožbe. Prav ta sodba (in v njej predstavljeni argumenti in stališča) bi po moji oceni imela pomembno težo, v kolikor bi ustavno sodišče odločalo o ustavnosti zožitve pravnih sredstev zoper sodbo na podlagi priznanja krivde. To dodatno podkrepljuje tudi mojo tezo, da je omejevanje pritožbenih razlogov v primeru priznanja krivde v skladu z URS.

Kljub načelni podpori naše ureditve priznanja krivde, ki še vedno zasleduje načelo materialne resnice, sem v magistrski nalogi opozoril na nekatera (sporna) vprašanja, ki so v naši relativno skopi zakonski ureditvi ostala odprta in v praksi lahko predstavljajo težavo za vse stranke kazenskega postopka: obdolženca, tožilca in sodišča; in tudi za oškodovanca v primerih, ko ne nastopa kot subsidiarni tožilec.

Pri vprašanju preizkusa dejanskega stanja ocenjujem ureditev, ki onemogoča ta pritožbeni razlog, kot smiselno in upravičeno, saj se zasleduje hitrejši in racionalnejši kazenski postopek, kar je v skladu s pravico do sojenja brez nepotrebnega odlašanja.

Zakonske spremembe predlagam pri preizkusu kršitev pravil postopka, saj bi bilo potrebno razširiti veljavo določb o absolutnih bistvenih kršitvah pravil postopka tudi na predobravnavni narok. Prav tako bi dodatno konkretiziral in v zakon izrecno zapisal, da je izjavo o krivdi kot procesno dejanje v ponovnem sojenju možno ponoviti (in spremeniti v obeh smereh), če bi višje sodišče ugotovilo absolutno bistveno kršitev pravil postopka.

Pri kršitvi ekskluzijskega pravila ocenjujem, da je ZKP tudi na tem mestu potrebno dopolniti. Kot ustrezno se mi zdi dodati domnevo, da se sodba opira na vse dokaze, ki se nahajajo v spisu (tudi tiste nedovoljene). S tem bi se od prvostopenjskega sodišča, ki je v vlogi *iudex a quo*, zahtevala izločitev nedovoljenih dokazov.

Glede spremembe položaja oškodovanca oziroma pravic, ki jih ima v kazenskem postopku zaradi uveljavljanja svojih interesov, se je že opredelilo ustavno sodišče, ki je državnemu zboru naložilo spremembo zakonodaje. Poleg razlogov, ki izhajajo iz odločbe ustavnega sodišča ocenjujem, da bi bilo smiselno našo ureditev dopolniti na način, da se od oškodovanca, ki je kot tožilec začel kazenski postopek, kasneje pa je od njega pregon prevzel državni tožilec, zahteva soglasje za sklenitev sporazuma o priznanju krivde. Naj poudarim, da bi bilo soglasje predvideno samo v tem primeru.

Seveda dopuščam možnost, da je odprtih vprašanja *de lege lata* ureditve še več, vendar menim, da sem se do najpomembnejših opredelil, jih analiziral in nakazal na možnosti njihove ureditve *de lege ferenda*.

S spremembami in dopolnitvami kazenskega postopnika, ki jih nakazujem v magistrski nalogi, bi naš zakon prinesel več pravne varnosti za vse stranke kazenskega postopka, kot tudi za oškodovanca. To bi bilo tudi v skladu z načelom zaupanja v pravo, ki je izpeljano iz ustavnega načela pravne države. Na tem mestu velja opozoriti, da moji predlogi ne posegajo v sistemsko umestitev našega sistema z vidika kazenskoprocesne teorije; sistem bi s tega vidika ostal še vedno mešanega tipa. Šlo bi za dopolnitve zakonodaje, s katerimi bi se odpravila vprašanja, do katerih so se zaradi odsotnosti konkretnejše pozitivnopravne ureditve morala opredeliti tako višja sodišča kot tudi vrhovno sodišče.

9 SEZNAM VIROV IN LITERATURE

9.1 Predpisi

Ustava Republike Slovenije (URS), (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99 in 75/16 – UZ70a)

Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic, URL:

https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_SLV.pdf (1. 7. 2019)

Zakon o kazenskem postopku (ZKP), (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13, 87/14, 8/16 – odl. US, 64/16 – odl. US, 65/16 – odl. US, 66/17 – ORZKP153,154 in 22/19)

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku (ZKP-K), (Uradni list RS, št. 91/11)

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku (ZKP-N), (Uradni list RS, št. 22/19)

Zakon o ustavnem sodišču (ZUstS), (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12)

Zvezna pravila o kazenskem postopku ZDA, URL: <https://www.law.cornell.edu/rules/frcrmp> (1. 7. 2019)

Zakon, ki ureja pogajanja o priznanju krivde ZRN (*Gesetz zur Regelung der Verständigung im Strafverfahren – VerstStVfÄndG*), URL: <http://www.buzer.de/gesetz/8939/index.htm> (1. 7. 2019)

9.2 Stokovna in znanstvena dela

Dežman Zlatko, Erbežnik Anže, Kazensko procesno pravo Republike Slovenije, GV Založba, Ljubljana, 2003

Tratnik Zagorac, Andreja, Pogajanja o priznanju krivde v kazenskem postopku, GV Založba, Ljubljana, 2014

Šugman Stubbs, Katja: Priznanje krivde: kaj sploh še dela sodišče, v: Podjetje in delo, 6-7 (2015), str. 1186-1187

Fišer, Zvonko: Konkretno o pravnih sredstvih, v: Izhodišča za nov model kazenskega postopka, ur. Šugman (2006), str. 390

Tratnik, Andreja: ESČP: pogajanja o priznanju krivde so sprejemljiva, v: Pravna praksa, 20 (2014), str. 21

Gorkič, Primož: Pravna narava sklepa o sprejemu priznanja krivde, v: Pravna praksa, 23 (2015), str. 12-13

Bromše, Tomaž: O (ne)učinkovitosti kazenskega postopka skozi oči razpravljajočega sodnika, v: Pravna praksa, 15 (2019), str. 10

Dežman, Zlatko: Priznanje krivde in novela ZKP-K, v: Podjetje in delo, 6-7 (2012), str. 1374 in 1382

9.3 Judikatura

US RS, U-I-51/90 z dne 14. 5. 1992

US RS, Up-16/92 z dne 25. 11. 1992

US RS, U-I-137/93-24 z dne 2. 6. 1994

US RS, U-I-74/14-9 z dne 17. 6. 2015

US RS, št. Up-320/14-32, U-I-5/17-11 z dne 14. 9. 2017

VSC, II Kp 26897/2010 z dne 21. 4. 2017

VSM, IV Kp 27861/2016 z dne 26. 1. 2017

VS RS, I Ips 44253/2015 z dne 13. 4. 2017

BGH, št. GSSt 1/04 z dne 3. 3. 2005

ESČP, Natsvlishvili in Togonidze proti Gruziji, št. 9043/05 z dne 29. 4. 2014, URL:
<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-142672%22%5D%7D> (1. 7. 2019)

ESČP, Scappola proti Italiji, št. 126/05 z dne 22. 5. 2012, URL:

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-111044%22%5D%7D> (1. 7. 2019)